

Plejeplan for Råmosen 2021-2030

Indledning

Hermed præsenteres den seneste plejeplan for Råmosen, et fredet naturområde beliggende i det sydvestlige hjørne af Ballerup Kommune. Som en fredfyldt oase ligger Råmosen mellem boligkvarterer og erhvervsområder, mens mosen også har funktion som regnvandsbassin.

Fredningen kræver at plejemyndigheden, Ballerup kommune, udarbejder en plejeplan. Denne plejeplan erstatter "Plejeplan for Råmosen i Ballerup Kommune 2007-2012" og er gældende fra 2021 til 2030.

En plejeplan er et forvaltningsredskab der bruges til at beskrive den nuværende- og ønskede tilstand for et givent område, herunder hvilke tiltag der kan tages i brug for at nå den ønskede tilstand.

Formålet med Plejeplan Råmosen 2021 – 2030 er at opretholde og sikre fredningskendelsens formål.

Plejeplanen skal:

- sikre en målrettet og sammenhængende pleje, der bevarer og forbedrer mosens biologiske værdier
- forstærke den oplevelses- og beskyttelsesmæssige sammenhæng
- forbinde de omgivende græsarealer med de egentlige naturarealer

Forslaget til Plejeplan for Råmosen 2021-2030 har været i høring i perioden d.25 juni-6 august. Danmarks Naturfredningsforening, Botanisk Forening, Friluftsrådet, Dansk Ornitologisk Forening, Novafos A/S, HOFOR og grundejere har haft mulighed for at udtale sig. Der kom 3 svar, og plejeplanen blev som følge heraf justeret. Plejeplanen er vedtaget af Ballerup Kommune d. 8. september 2021

Derudover skal planen ses som et led i Ballerup Kommunes bestræbelser på at sikre og genskabe de naturmæssige, landskabelige og rekreative værdier i Råmosen, samt formidlingen af disse værdier. Plejeplanen skal være handlingsorienteret og fleksibel og samtidig bidrage til at skabe overblik over indsatsen i det fredede område, i overensstemmelse med fredningsbestemmelserne.

Kolofon:

Udarbejdet af Ballerup Kommune, sep. 2021, Center for By, Miljø og Ejendomme. Hvor andet ikke er nævnt er billederne taget af biolog Anne-Marie C. Bürger fra MyOs Consult.

Indhold

Indledning.....	3
Pleje	6
Delområde 1 – Græsning.....	7
Beskrivelse	7
Krav til pleje.....	7
Fremtidige plejemuligheder	7
Delområde 2. Mose og sø.....	9
Beskrivelse	9
Krav til pleje.....	9
Fremtidige plejemuligheder	9
Delområde 3a – græsarealer	10
Beskrivelse	10
Krav til pleje.....	10
Fremtidige plejemuligheder	10
Delområde 3b – kildeplads og vandløb	11
Beskrivelse	11
Krav til pleje.....	11
Fremtidig plejemuligheder	11
Delområde 4 – Overdrev	12
Beskrivelse	12
Krav til pleje.....	12
Fremtidig plejemuligheder	12
Delområder uden pleje.....	13
Beskrivelse	13
Redegørelse.....	14
Ejerforhold.....	16
Administrativ status.....	17
Naturbeskyttelse	19
Miljølovgivning og regnvandsbassin.....	20
Kildeplads	21
Novafos og tekniske anlæg.....	21
Geologi og landskab	22

Arkæologiske forhold	23
Biologi	24
Botanik.....	24
Tidligere undersøgelser	25
Rigkær	26
Hængesæk	26
Botaniske fund 2020.....	27
Estimeret naturtilstand.....	28
Vandplanter og bredzonens botanik	28
Fauna	29
Fisk.....	29
Padder.....	29
Pattedyr	30
Fugle	30
Vandkvalitet.....	32
Fosfor og kvælstof	32
Klorofyl-a og suspenderet stof	33
Sediment.....	33
Miljøfremmede stoffer i sedimentet	34
Konklusion vandkvalitet	34
Regnvandshåndtering.....	34
Fremtidens regnvandshåndtering	35
Rekreativ brug	35
Bilag	36
Botanisk artsliste	36
Vandplanter	43
Fugle - artsliste	43
Kilder.....	46

Pleje

Her præsenteres det overordnede plejeformål for Råmosen. Fredningen opdeles i mindre delområder, alt efter pleje. Først beskrives hvert delområde, dernæst gennemgås krav til pleje og endelig beskrives mulighederne for videreudvikling af plejen, hvor ønsker og midler er til stede.

Det overordnede formål med plejeplanen er at understøtte fredningens formål:

Fredningens formål

- At bevare og forbedre levemulighederne for plante- og dyrelivet
- At skabe en generel forbedring af områdets biologiske, rekreative og landskabelige værdi
- At skabe bedre indkig over de fredede arealer
- At sikre overholdelse af Danmarks internationale forpligtelser til naturbeskyttelse

I fredningskendelsen blev Råmosen opdelt i 2 delområder: Et indre delområde med mose- og søarealer og et ydre delområde med græsarealer. Da naturværdier og plejen af disse i dag findes på tværs af de gamle delområder, giver den gamle opdeling ikke længere mening. Råmosen opdeles derfor i delområder bestemt ud fra plejen (se fig.1).

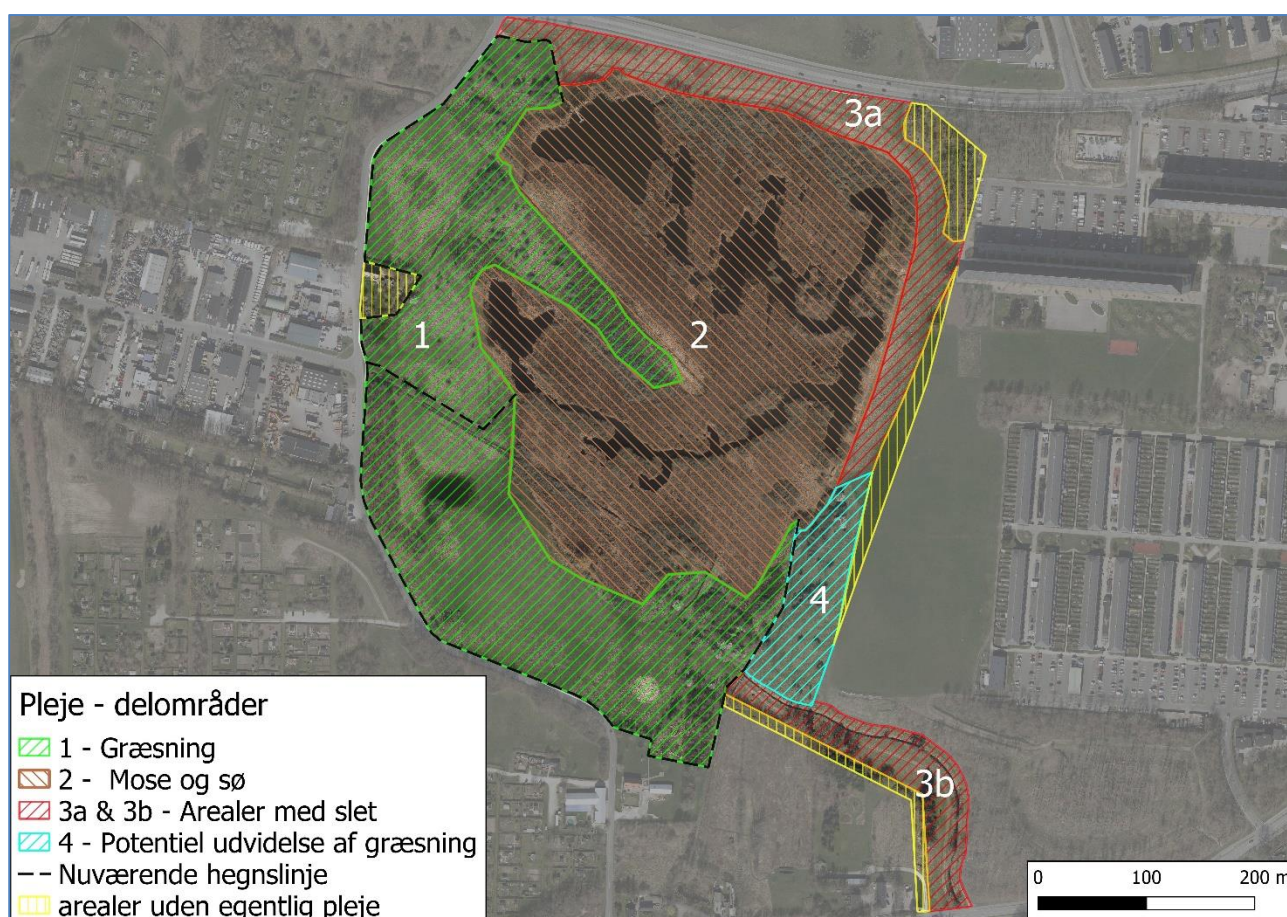

Fig. 1 – Delområder, inddelt efter naturpleje

Delområde 1 – Græsning

t.v. blomsterflor – t.h. græssende dyr

Beskrivelse

Delområde 1 omfatter 8,1 ha og strækker sig fra toppen af fredningen, hvor Råmosevej støder til Baltorpevej, og vestom ned til kildepladsen. Delområdet er yderst varieret og omfatter naturtyper som overdrev, fersk eng, eng med træer, fugtigt krat, lysåben eng, starkær, sø og løvskov. Delområdet rummer desuden et rigkær under udvikling.

Delområdet deles på midten af en vest-østgående grøft, som har tilløb fra erhvervsområdet Yderholmen - grøften er hegnet fra (se stiplede linje på fig. 1). Via et led på det tværgående hegn kan græsningstrykket på de to folde reguleres. Der er ikke indvendige hegn mod de fugtigere del af Råmosen (delområde 2), hvorfor dyrene kan bevæge sig ind på mosefladerne, alt efter de tidvise fugtighedsforhold.

Publikumsadgang til delområdet foregår gennem klaplåger, der er ikke etableret egentlige stier. En mindre flydebro leder besøgende over et vådt forløb for enden af det tværgående hegn.

Delområde 1 afgræsses fra ca. april til et stykke ind i oktober. Det er primært kvæg, der afgræsser Råmosen, tidvist suppleret af ponyer. Græsningstrykket i den sydlige del, dvs. syd for det tværgående hegn, er ekstensivt.

Enkelte steder på delområdet optræder de invasive arter Sildig gyldenris, Kæmpe-bjørneklo og Hæk-Berberis.

Krav til pleje

Af hensyn til de mere sarte og sjældne arter i delområdet, er det ikke hensigtsmæssigt at græsse arealet med får, da de vil spise blomstrende urter som det første og derfor betyde en negativ udvikling af Råmosens botanik.

Invasive arter bekæmpes.

Fremtidige plejemuligheder

Mulighederne for at udvide med vinter- eller helårsgræsning med robuste kvægracer skal undersøges. Delområde 4 kan med fordel inddrages i delområde 1.

Man kan skabe større variation på de med skov tilplantede arealer, hvor træerne stadig rækkevist og har samme alder. Ved at skabe lys i træbevoksninger skabes der flere levesteder. Man kan også fremme udviklingen af træer med huller og hulheder, da en lang række arter tilknyttet døde og døende træer. Udviklingen af rigkæret bør overvåges, og plejen justeres herefter.

Delområde 2. Mose og sø

t.v. pilekrat, sø og rørskov - t.h. Hængesæk af bukkeblad

Beskrivelse

Delområde 2 består af Råmosens centrale dele, som altovervejende består af mose og sø. 14 hektar stort. Det rummer naturtyper som fugtigt krat, hængesæk, tagrørmose, tagrørsump og sø. Råmosens eneste hængesæk, som består af plantearten bukkeblad, omgiver fiskebroen. En anlagt grusvej fra Råmosevej i det nordvestlige hjørne af delområdet skaffer adgang til Fiskebroen. Hegnslinjen langs fiskebroen holder de græssende dyr fra delområde 1 ude. Delområde 2 er ikke indhegnet. Forsyningselskabet Novafos A/S har en række tekniske anlæg på arealet.

Alt efter årstiden og nedbørssituationen er det mere eller mindre muligt at færdes i delområde 2. Sejlads på søfladerne er ikke tilladt. Adgang til det åbne vandspejl foregår primært fra fiskebroen.

Delområdet afskærms fra indkig fra nord af tagrør og pilekrat, det samme gør sig gældende fra syd. Langs østsiden af mosens er der udsigt over området fra det svagt hævede terræn. Her findes også en bæk, hvor udsigten kan nydes fra.

I de fugtige krat mod nord, særligt omkring bygværket v. det nordlige tilløb til Råmosen, optræder de invasive arter Rød hestehov, Kæmpe-bjørneklo og Sildig gyldenris.

Krav til pleje

Fiskebroen vedligeholdes. Invasive arter skal bekæmpes. Tilløbene oprensnes for udvaskning af sediment.

Fremtidige plejemuligheder

Der kan etableres adgang til vandfladen fra østsiden i form af en boardwalk eller fiskebro.

Endvidere bør der arbejdes på at bevare Råmosens eneste hængesæk, ved at begrænse tilledningen af næringsstofholdigt vand.

Mulighederne for at genskabe det tabte rigkær i den sydøstlige del af delområde 2 undersøges.

Delområde 3a – græsarealer

t.v. sti gennem græslandet, til højre ligger Baltorpvej – t.h. fersk eng med pilekrat bag

Beskrivelse

Delområdet består langt overvejende af tørre græsland, dog er der langs den mere fugtige kanten ind mod mosens centrale dele, en strimmel §3-beskyttet fersk eng. Publikumsadgang foregår langs Baltorpvej i nord, og fra Grantoftens almennyttige boliger i øst.

Forsyningselskabet Novafos A/S har en række mindre, tekniske anlæg på arealet.

De invasive arter på delområdet er koncentreret omkring bygværket i nord, det store tilledningspunkt, med arterne Kæmpe-bjørneklo, Rød hestehov og Sildig gyldenris.

Der tages slet en gang i sæsonen, i slutningen af maj-starten af juni. Det afklippede materiale samles op.

Et bordbænkesæt i øst giver publikum mulighed for at nyde udsigten over Råmosen.

Krav til pleje

Invasive arter bekæmpes.

Fremtidige plejemuligheder

Intensiteten og tidspunktet for slet kan evt. justeres for at opnå større biodiversitet.

Delområde 3b – kildeplads og vandløb

T.v. Kildeplads med sti og teknisk anlæg - T.h. Råmose Å

Beskrivelse

Delområdet er præget af Råmose Å, dens bredder og HOFORs kildeplads. En anlagt grusvej på sydsiden af Råmose Å sikrer forsyningens adgang til arealet. HOFOR har en række tekniske anlæg på arealet, herunder en kompensationsudpumpning.

På nordsiden af Råmose Å giver en slået sti publikum adgang til Råmosen fra Ågerupvej. Kildepladsen rummer en række større ege- og lærketræer.

HOFOR slår Kildepladsen 1-2 gange om året. Den slåede sti slås hyppigt i sæsonen for at sikre adgang.

Rød hestehov står enkelte steder i tæt bestand på HOFORs areal. Der er også Hestehov på brinken af Råmose Å. Sporadisk er der indslag af Kæmpe bjørneklo og Sildig gyldenris.

Krav til pleje

De invasive arter skal bekæmpes. Vandløbet skal overholde det gældende regulativ.

Fremtidig plejemuligheder

Nuværende pleje fastholdes.

Delområde 4 – Overdrev

t.v. tjørneklædt overdrev - t.h. overdrev med Grantofte i baggrunden

Beskrivelse

Delområdet på 1,1 ha består overvejende af tørt græsland med spredte grupper af tjørne. Stedvist er der tørt krat. Størstedelen af delområdet er §3-beskyttet overdrev. Øst for delområdet ligger Grantoftens boldbaner. Der er fra adgang fra delområde 3a i nord, mens den slåede sti fra delområde 3b leder publikum til fra syd.

Delområdet driftes pt. sammen med delområde 3a. Flere gange i sæsonen slås der dog tværgående stier på delområdet.

Centralt i delområdet er en bestand af Kæmpe-Bjørneklo.

Krav til pleje

For at sikre en gunstig udvikling af overdrevet, sammenlægges delområdet inden for 5 år med delområde 1, hvilket vil fremme begge delområders naturkvalitet og biodiversitet.

Som det også er tilfældet for delområde 1, er det ikke hensigtsmæssigt at græsse arealet med får, da de vil spise blomstrende urter som det første og derfor betyde en negativ udvikling af Råmosens botanik.

Når delområdet hegnes fra, skal publikums fortsatte adgang sikres vha. klaplåger.

Invasive arter bekæmpes.

Fremtidig plejemuligheder

Når delområdet 4 og 1 er sammenlagt, følges det samme pleje-regime gældende for delområde 1.

Delområder uden pleje

Beskrivelse

En række mindre delområder har ikke egentlig pleje. Disse omfatter privat bolig, skovstykket i nordøst, boldbaner og privat matr. syd for kildepladsen.

- Privat bolig: en privat parcel med beboelse og have. Omkranset af hæk/buskads.
- Skovstykket i nordøst: et areal domineret af asketræer og naur.
- Boldbaner: Grantoftens IFS baner skrider ind over fredningsgrænsen. Driftes som boldbaner.
- Privat matr. syd for kildepladsen er heget fra HOFORs kildeplads.

skovområdet i nordøst

Redegørelse

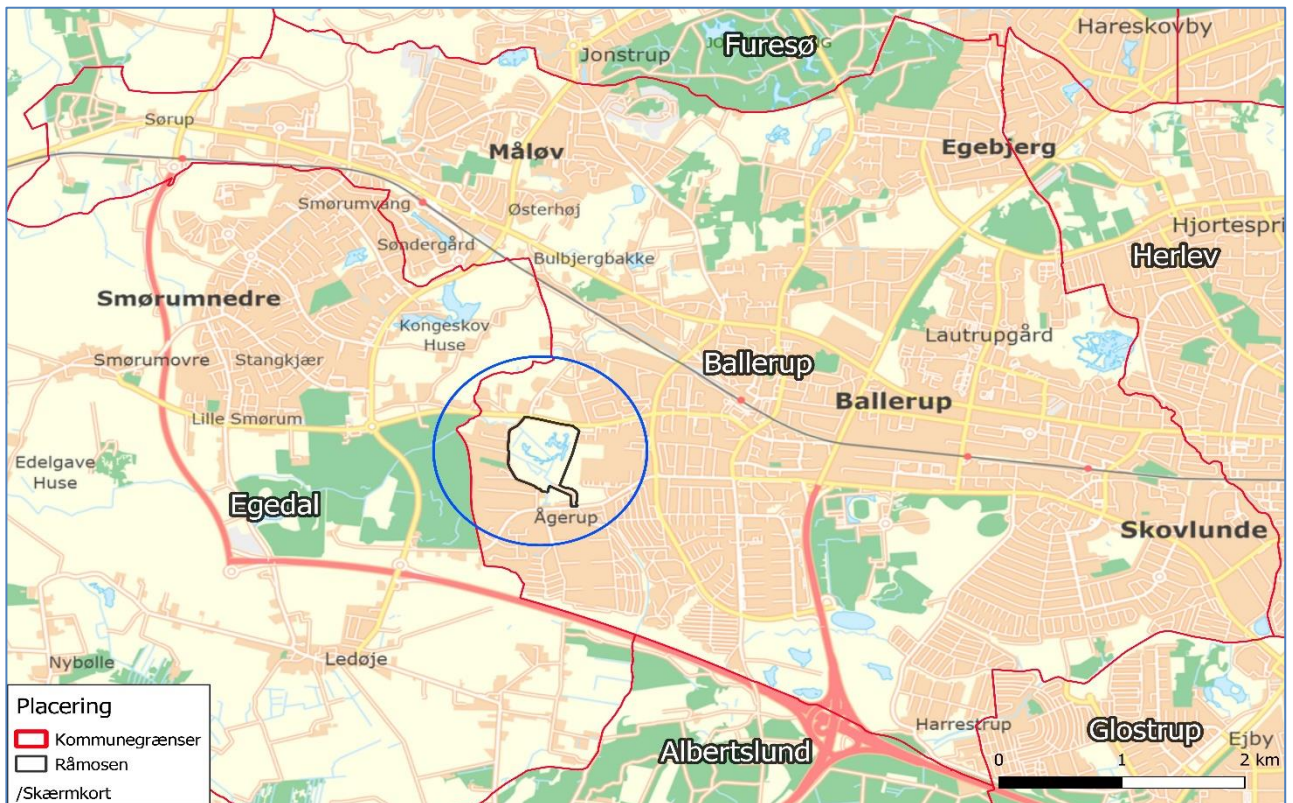

Fig.2 - Råmosens placering

Råmosen er et 29 hektar stort fredet areal beliggende i det sydvestlige hjørne af Ballerup Kommune, tæt på grænsen til Egedal Kommune (se fig.2). Kontrasten mellem mosens og Grantoftens højhuse er markant, og sammen med industriområdet ved Yderholmen mindes man om den moderne forstads nærhed.

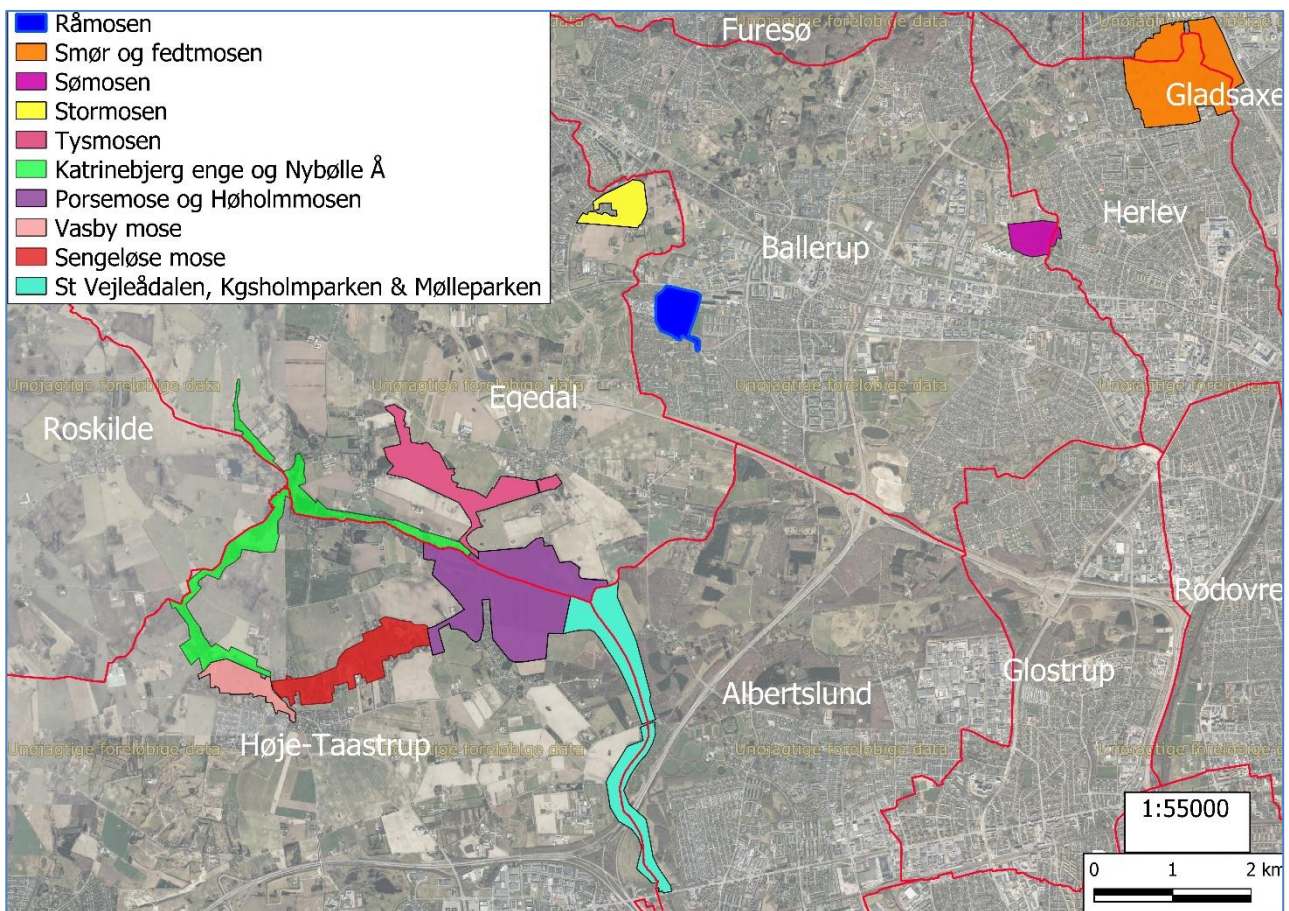

Fig. 3 - fredede moser på den Københavnske Vestegn

Råmosen er en af flere fredede moser vest for København (se fig. 3). Moserne har været brugt til tørvegravning, og udnyttelsen har været intensiv i slettelandskabet vest for København, da der her var en udbredt mangel på træ til brændsel. Ved indgangen til det 20. århundrede var kul og koks efterhånden blevet det foretrukne brændsel. De to verdenskrige begrænsede dog importen af kul, hvilket gjorde at tørvegravningen blev genoptaget og intensiveret. Tørvegravningen ophørte i midten af 1950'erne. Interesserede kan læse mere i udgivelsen "Vestegnens tørvemoser: brændsel, levebrød og landskab, Københavns Amt, 2001"¹

¹ https://www.fredninger.dk/wp-content/uploads/2016/11/Vestegnens_toervemoser.pdf

Ejerforhold

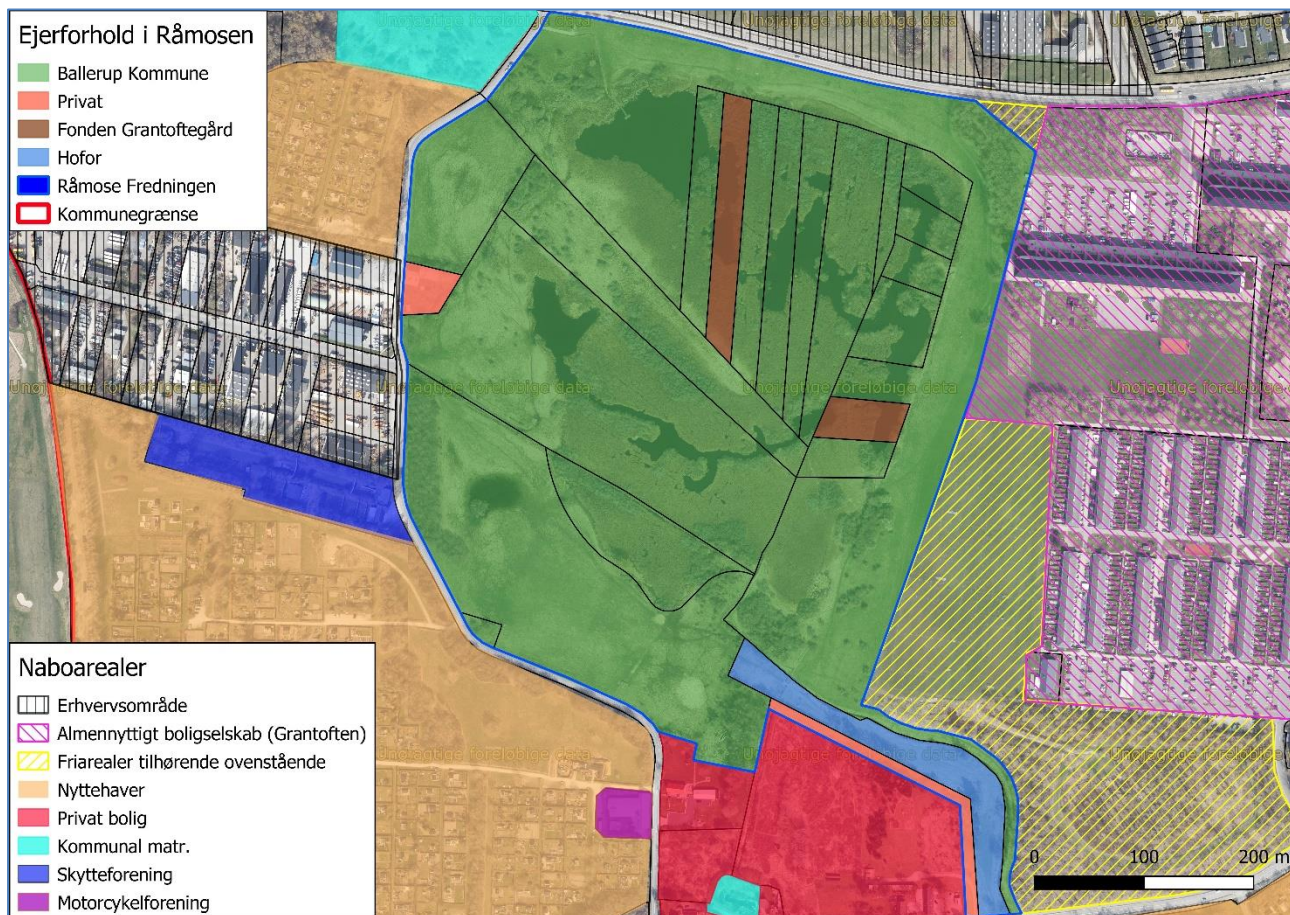

Fig. 4 - ejerforhold i Råmosen og naboarealer

Som det fremgår af fig.4 ovenfor, ejes størstedelen af Råmosen af Ballerup Kommune. To matrikler ejes af fonden Grantoftegård, to matrikler er i privat eje, mens HOFOR ejer kildepladsen langs Råmose Å. Matriklernes udformning afspejler tidligere tiders udnyttelse og ejerskab af mosens, hvor de omkringliggende gårde og husmænd delte mosens tørveressourcer i de karakteristiske aflange matrikler.

Råmosen er omgivet af erhvervsområder, almennyttige boliger, nyttehaver og private boliger. Mod nord afgrænses Råmosen af Baltorpvej, mod vest og syd af Råmosevej.

Administrativ status

Fredningen af Råmosen blev vedtaget i oktober 1962 og begrundes i mosens naturværdier og deres store betydning for opretholdelse af et alsidigt dyre- og planteliv i området. Med fredningskendelsens egne ord udgør området *"en for egnen særpræget og ejendommelig natur"*.

Oprindeligt var fredningen en såkaldt status quo-fredning. Denne indebar ikke bestemmelser om pleje af mosen, men fredede blot mosen i sin daværende skikkelse. Når et lysåbent naturområde som Råmosen ikke plejes, vil tilgroning med buske og træer imidlertid reducere naturindhold og adgangsforhold til mosen. Således vil en manglende naturpleje med tiden fjerne selve grundlaget for fredningen.

Den nuværende fredningskendelse blev vedtaget af fredningsrådet d.21 oktober 2005², for at lette mulighederne for naturpleje i form af bl.a. rydning og afgræsning. Plejen gør det muligt at genskabe og bevare biologiske værdier i mosen og dermed sikre, at fredningens formål kan gennemføres.

For de arealer, der ønskes plejet, udarbejdes en plejeplan, der beskriver den naturtilstand, der ønskes opretholdt eller genskabt, samt beskrivelse af de foranstaltninger der ønskes gennemført.

Fredningens formål jf. Fredningskendelsen af okt.2005:

- *at bevare og forbedre levemulighederne for plante- og dyreliv*
- *at skabe en generel forbedring af området biologiske, rekreative og landskabelige værdi*
- *at skabe indkig over de fredede arealer*
- *at sikre overholdelse af Danmarks internationale forpligtelser til naturbeskyttelse*

For hele Råmosen gælder desuden følgende bestemmelser:

- *der må ikke foretages terrænændringer og ændringer i de nuværende vegetationsforhold*
- *der må ikke opføres bebyggelse eller etableres andre anlæg, med mindre sådanne tilstandsændringer umiddelbart er tilladt i de efterfølgende bestemmelser*
- *der må ikke foretages opgravning af vilde planter*
- *der må ikke ske træfældning, buskrydning, hegning, jordbearbejdning, tilsåning, nyplantning, deponering eller afbrænding, med mindre det er tilladt i en plejeplan*
- *HOFOR (Hovedstadens Forsyning) kan opretholde og forny de tekniske installationer til vandindvending, herunder etablere nye vandindvindingsboringer. Træfældning i forbindelse hermed, kan ske efter tilladelse fra plejemyndigheden*
- *sejlads er ikke tilladt, medmindre det sker som en del af plejeplanen og tillades af plejemyndigheden*
- *ved eventuel erstatningsplantning bør der kun ske plantning af hjemmehørende løvtræer*
- *gødskning og anvendelse af sprøjtemidler er ikke tilladt*
- *der kan etableres mindre publikumsfaciliteter*
- *Plejemyndigheden kan bestemme omfanget af græsslåning*
- *det er en forudsætning for udførelse af plejeforanstaltninger, at de udføres på baggrund af en samlet plan, udarbejdet af plejemyndighed*

Ballerup Kommune er pleje- og tilsynsmyndighed på arealerne. I henhold til denne plejeplan kan plejemyndigheden foretage tilstandsændringer og andre foranstaltninger, der skønnes egnet til at forbedre forholdene for dyre- og plantelivet eller findes hensigtsmæssige for at opretholde eller forbedre de landskabelige, rekreative og kulturhistoriske værdier. Plejen kan gennemføres med ejers eller brugers

---

² link til fredningskendelsen: <https://www2.blst.dk/nfr/08066.00.pdf>

samtykke eller efter tilladelse fra fredningsnævnet. Plejen skal udføres, så det ikke medfører udgifter, gener eller tab for ejer eller bruger. Endvidere kan plejemyndigheden af hensyn til bevarelsen af plante- og dyrelivet fastsætte regler der regulerer offentlighedens adgang til dele af det fredede område.

Plejeplanen 2021-2031 skal:

- understøtte fredningsnævnets kendelse af 21.oktober 2005
- redegøre for plejeforanstaltninger og anlægsarbejder, samt for evt. ændringer i adgangsret
- bringes i høring for Danmarks Naturfredningsforening, Botanisk Forening, Friluftsrådet, Dansk Ornitologisk Forening og grundejere

Naturbeskyttelse

Fig. 5 – arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens §3

Størstedelen af det fredede areal er beskyttet natur jf. Naturbeskyttelsesloven § 3 - med naturtyper som overdrev, eng, mose og sø (se fig.5). Beskyttelsen betyder, at der ikke må udføres tilstandsændrende indgreb uden dispensation fra kommunen, som er myndighed for naturbeskyttelsesloven. Naturplejende tiltag, som sker i medfør af fredningens bestemmelser, kan dog udføres uden dispensation. I 2020 blev der gennemført en grundig kortlægning af Råmosens botanik, herunder en opdatering af udbredelsen af §3-beskyttede naturtyper.

Råmose Å har udspring i Råmosen og er et beskyttet vandløb. De første 450 meter af Råmose Å ligger inde for fredningen og er klassificeret som værende i ringe økologisk tilstand. Råmose Å afleder til Hove Å-systemet, som via Natura2000-området Gundsømagle Sø løber ud i Roskilde Fjord. Råmose Å har en ringe vandføring i sommerhalvåret og er påvirket af vandindvinding fra HOFOR.

Området blev i foråret 2020 undersøgt for paddearter oplistet på EF-Habitatdirektivets bilag IV. Beskyttelsen af bilag-iv arter betyder, at man ikke må ødelægge et områdes økologiske funktionalitet for pågældende art. Resultaterne fra undersøgelsen viste yngleforekomster af den beskyttede spidssnudet frø i Råmosen.

Flagermus er en beskyttede, jf. bilag-IV, de forventes at fouragere i området, men vurderes ikke at raste eller overvintre. Screening af større træer i Råmosen har bekræftet, at flagermus ikke yngler i selve Råmosen.

I 2018 blev samtlige danske naturfredninger gennemgået af IUCN, International Union for the Conservation of Nature, og vurderet i forhold til internationale kriterier for beskyttede områder.

Råmosen tildeltes kategorien 5, beskyttet landskab – som dækker over beskyttede naturområder, hvor samspillet mellem menneske og natur over tid har skabt en særlig æstetisk, økologisk og kulturel værdi. I Råmosens tilfælde er det tørvegravning og den landbrugsmæssige udnyttelse (herunder græsning), der har formet mosens nutidige udtryk.

Det kan derfor være meningsfuldt at forsætte den traditionelle udnyttelse, i dette tilfælde græsning. Råmosens funktion som spildevandsteknisk anlæg fra 1960'erne og frem har også præget området. Tildelingen af en IUCN-kategori har pt. ingen praktisk betydning, men understreger at Råmosen er et værdifuldt naturområde.

Miljølovgivning og regnvandsbassin

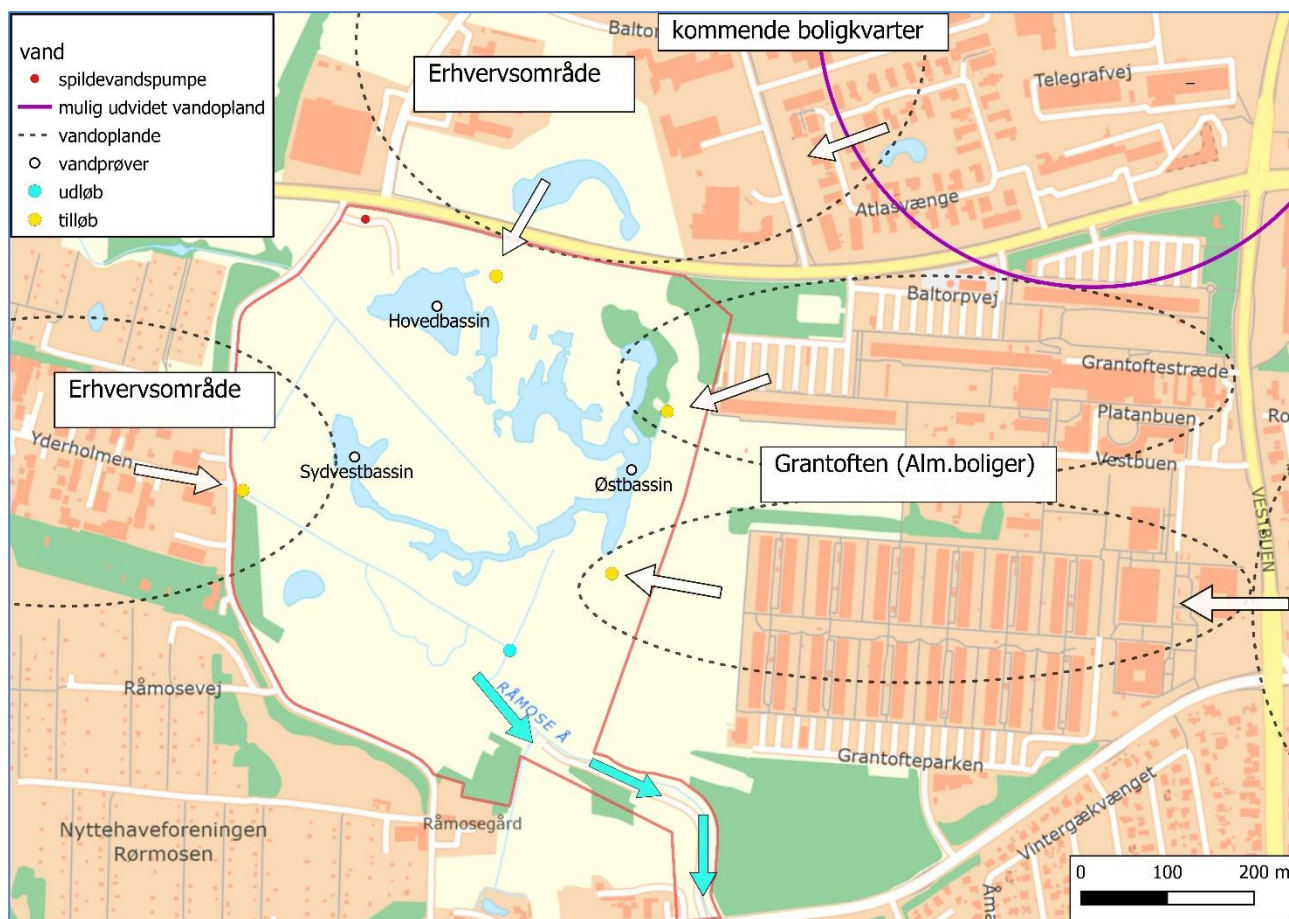

Fig. 6 – vandets veje i Råmosen, samt punkter for vandprøver

Råmosen er optaget i Ballerup Kommunes spildevandsplan som regnvandsbassin. Et regnvandsbassins funktion er at forsinke overfladevand fra veje og bebyggede arealer, samt at bundfælde og tilbageholde forurening. Der sker også en hvis biologisk nedbrydning i vandet, så det vand der ledes videre til Råmose å er lidt mere rensat. Der sker således en tilbageholdelse af forurening i Råmosen. For en forstadskommune som Ballerup, er det ikke usædvanligt at moser indgår som en central del af håndteringen af overfladevand.

Råmosen er omfattet af miljøbeskyttelseslovens bestemmelser om spildevandsanlæg.

De fire tilløb (se fig.6) er udført med olieudskillere, som tilbageholder olien. Ved normal belastning afledes vandet fra det nordlige og de østlige tilløb, gennem Råmosen i mindre kanaler. Gældende for det nordlige og de østlige tilløb, er at vandet løber gennem en tagrørsbræmme, inden det kommer ud i Råmosens åbne vandflade. Det vestlige tilløb ledes først igennem en grøft, for senere at løbe igennem tagrørsbevoksninger inden det løber til Råmosen.

Rammerne for Råmosens status som regnvandsbassin er omfattet af en landvæsenskommisionskendelse fra 1968, som beskriver hvilke vandmængder, der skal tilbageholdes, hvordan det skal tilbageholdes og til hvilke koter.

Kildeplads

Råmosen er udpeget som område for drikkevandsinteresser. Hovedstadens Forsyning, HOFOR A/S, ejer og driver kildepladsen i bunden af Råmose-fredningen – størstedelen af kildepladsen ligger dog syd for Råmosen. I 2020 blev der indvundet ca. 270.000 m³ råvand fra kilde XI, som boringen hedder. Dette afspejler en tendens, hvor mængderne indvundet fra kilde XI svinder ind, mens der indvindes tilsvarende større mængder fra de sydlige boringer.

Der er etableret en kompensationsudpumpning på HOFORs kildeplads, hvor deres pumpes grundvand op i åen for at sikre en jævn vandføring hele året. Kompensationsudpumpningen skal sikre tilstanden i Natura 2000-området Gundsømagle Sø, samt medvirke til at nå målsætningen om god økologisk tilstand i Råmose Å, sidstnævnte opnås ved at sikre en konstant vandføring.

Novafos og tekniske anlæg

Forsyningsselskabet Novafos A/S ejer og driver en række tekniske anlæg beliggende i Råmosen, Novafos A/S har ret til at sikre sig adgang til anlæggene (se fig.6)

Nær Yderholmen i vest, findes en større olieudskiller der skal sikre at der ikke kommer olierester ud med overfladevandet fra erhvervsområdet. I det nordvestlige hjørne af Råmosen, nær Baltorpvej/Råmosevej, har Novafos en spildevandspumpe. Adgang til anlægget foregår af grusstien, der ender ved fiskebroen.

I nord nær Baltorpvej leder et større bygværk overfladevand fra Baltorpvej ud i mosen. To mindre tilløbspunkter i øst, udformet som mindre betonkanaler, leder overfladevand fra Grantoft til Råmosen.

Geologi og landskab

Råmosen var oprindeligt en sø efterladt efter den seneste istids afslutning for 10-15.000 år siden. Gennem tiden er søen efterhånden groet til og har efterladt den nuværende lavmose. Begrebet lavmose dækker over en mose der fødes af vand fra både vandløb, dræn og grundvand.

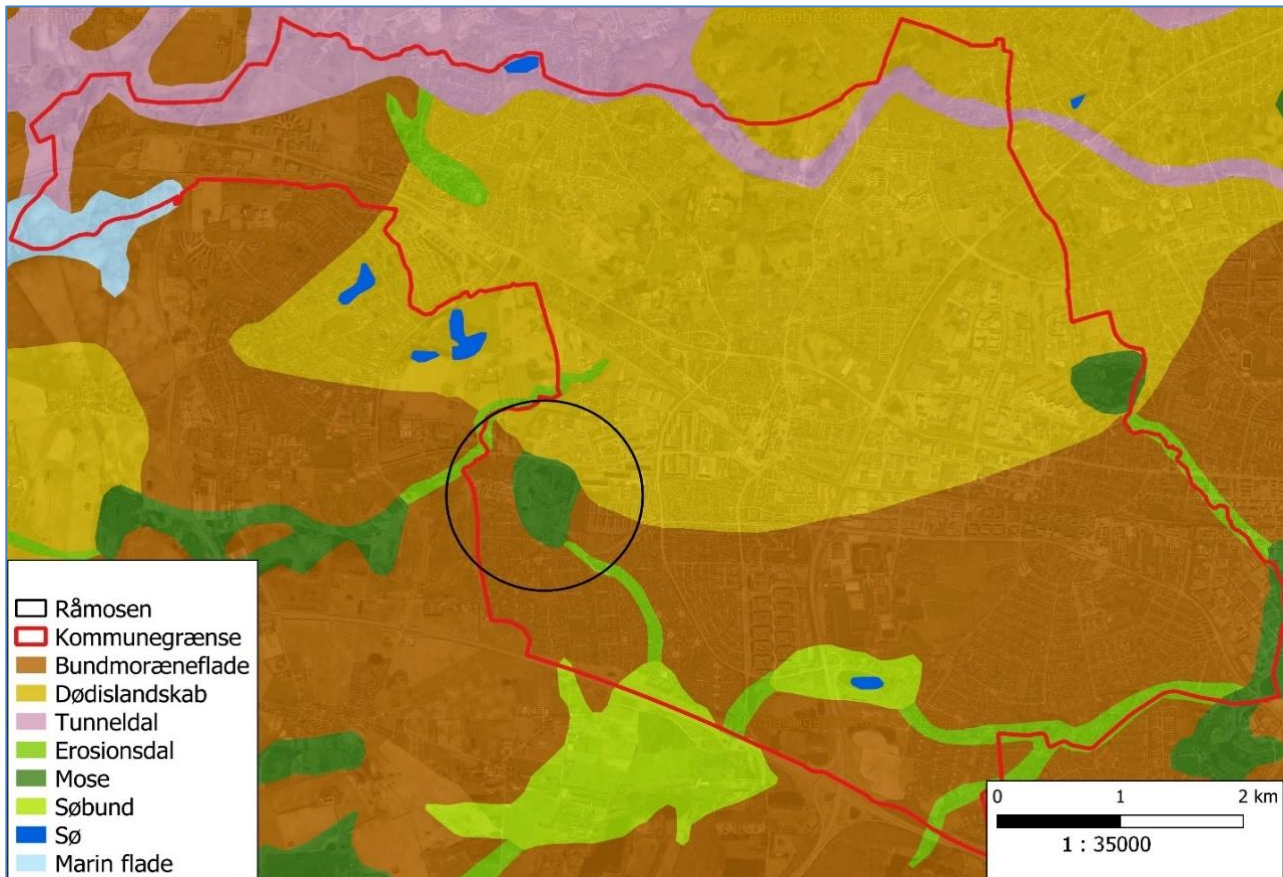

Fig. 7 - Råmosens placering i den regionale landskabsmorfologi

Geomorfologisk befinder Råmosen sig i udkanten af den sydlige bundmoræneflade grænsende til dødislandskabet mod nord (se figur 7). Dødislandskabet betegner områder præget af det såkaldte dødisrelief, som blev til i slutningen af den sidste istid. Dødis er klumper af gletsjeris, som er blevet afskåret fra hovedgletsjerne. Når der ligger mange dødisklumper i et område, kan der dannes talrige fordybninger, og landskabet imellem dem fremstår derfor bakket.

Alt hvad en gletsjer flyder henover betegnes overordnet som bundmoræneflade eller bundmoræne. Bundmoræneflader kendetegnes ved at være næsten flade til jævnt bølgede. Bundmoræneflader er den mest almindelige landskabsform i Danmark. Geomorfologien afspejles i områdets højdekurver på fig.8.

Udløbet fra mosen sker via søaflejringer i erosionsdalen mod sydøst.

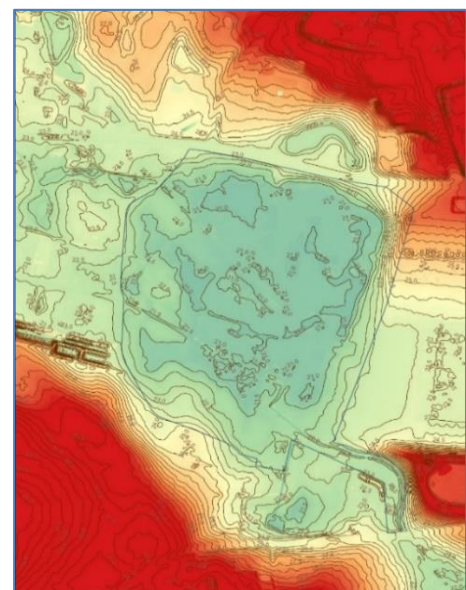

Fig. 8 - Højdekurver – terrænoverfladen i intervaller af 0,5 meter.

De vandfyldte dele af Råmosen ligger under kote 21,5. Det omgivende terræn hæver sig svagt til siderne. Der er dog en vis stigning mod nord, og en markant stigning mod sydvest som ender i kote 40 på Lemminghøj, som markerer grænsen mellem Ballerup og Egedal Kommuner.

Arkæologiske forhold

I Råmosen blev der i 1972 gjort et arkæologisk fund dateret til bronzealderen - et såkaldt enkeltfund af en pilformet skafthuløkse af bjergart, dvs. sten, som vist på figur 9. Bronzealderen i Danmark dækker perioden 1.700 f.Kr. – 500 f.Kr.

Det er ikke utænkeligt at oldsager kan være gået tabt i Råmosen under tørvegravningen eller senere ændringer af vandspejlets kote. De iltfrie forhold ved en stabil vandstand er en vigtig forudsætning for beskyttelsen af eventuelle arkæologiske interesser i mosen.

Fig.9 – skafthuløkse af bjergart. Fundet på billedet er fra Søborg Sø i Nordsjælland.

Biologi

På trods af at Råmosen ligger isoleret fra andre naturområder, hvorfor spredning af arter hertil besværliggøres, rummer mosen i dag en lang række arter og en varieret mosaik af levesteder. Naturtyperne er primært lysåbne, men Råmosen har også krat- og træbevoksede områder, områder med rørskov og partier med åbent vandspejl.

Råmosens nuværende udtryk skyldes i overvejende grad tidligere tiders udnyttelse af råstoffer og senere behovet for at kunne skille sig af med overfladevand. På det historiske kort på figur 10, ses tørveskærene fra midten af det 19. århundrede og frem til århundredeskiftet.

På Natur og Ungdoms kort fra 1968 (se fig.11) fremgår det at Råmosen dengang bestod af en række mindre, vandfyldte tørvegrave.

I 1989 blev flere af gravene forbundet for at gøre plads til mere vand, hvilket sammen med de øgede vandmængder skabte det vandspejl vi kender i dag. De tørre dele af Råmosen blev førhen opdyrket, en drift der endegyldigt ophørte i 1985. De tidligere opdyrkede arealer afgræsses i dag.

Botanik

Størstedelen af Råmosens areal, 69%, består af lysåbne arealer, mens 20% er dækket af træer og krat. De åbne vandflader tegner sig for 11%.

Råmosen rummer derfor en bred vifte af vegetationstype og en lang række forskellige plantearter. Eftersom den daværende viden om Råmosens botanik efterhånden var både mangelfuld og uddateret, blev der i arbejdet med denne plejeplan lagt stor vægt på at opnå tidssvarende og detaljeret botanisk afrapportering.

Fig.10 – historisk kort, høje målebordsblade 1842-1899. Fredningsgrænse markeret med lilla streg.

Tidligere undersøgelser

Foreningen Natur & Ungdom gennemførte i 1960'erne botaniske undersøgelser i Råmosen, hvorfra kortet vist i fig. 11 stammer. Dengang havde Råmosen kun 1 ha åbent vandspejl (mod 3 ha i dag), mens uopdyrket areal androg 14 ha. De resterende dele af mosen var opdyrket.

Undersøgelsen fra 1960'erne er den tidligst kendte botaniske afrapportering fra Råmosen. Den bruges derfor som en slags baseline, når mosens botaniske udvikling og tilstand skal vurderes, herunder hvilke plantesamfund, der forventes at kunne findes eller udvikles. Nogle af disse er muligvis forsvundet, men derfor kan der stadig være en frøbank i jorden, der gør det muligt for nogle af arterne at genetablere sig, blot de rigtige forhold, herunder plejen, er til stede.

☁ Løvtræer.	× Losseplads og lignende.
* Nåletræer.	+ Kloakudløb.
⌒ Buske, Kratvækst.	— Vandløb.
w Tør Eng.	◐ Limisk rørsump.
≡ Fugtig Eng.	● Åbent Vandareal.
ll Rørsump.	== Vej.
llf Øvrige Sumpplanter.	----- Sti.
G Lyng.	●●● Byggelinie.
llm Bebyggelse.	

Fig.11 – Vegetationskort fra 1968. De hvide felter er opdyrkede arealer, mens de ca. 14. ha uopdyrkede arealer har signaturer.

På Natur og Ungdoms kort fra 1968 er det værd at bemærke de mange stier ind i pilekrattet og rørsumpen, og at det har været muligt at krydse området flere steder. Specielt tydeligt er den nordøst-gående grøft, der afvander fra beboelse gennem tør eng, for på et tidspunkt at dreje skarpt mod sydøst og fortsætte ind i den centrale del af mosen, som den også afvander til. En anden grøft mod sydøst afvander til Råmose Å, der har sit udspring i den sydlige del af mosen.

På kortet ses endvidere at rørsumpen er udbredt omkring den største sø, samt i den sydlige del af området. Mod nordvest findes den største forekomst af eng, som både er tør og fugtig, det vi i dag kalder hhv. overdrev og fersk eng. Vildniset mod øst er også tydeligt, med dominans af træer. Længst mod øst afsluttes vildniset af en smal kant af tør eng (overdrev).

I 1960'erne er der registreret et rigkær (se tekstboks) ved Råmosens sydøstlige kant med arter som bl.a. Kødfarvet Gøgeurt, Maj-Gøgeurt og Engblomme. Også Hjertegræs, Kær-Ranunkel, Bleg Star, Trævlekrone, Brøndkarse og Vellugtende Gulaks er registreret. Af disse arter er kun Trævlekrone fundet senere. Det tabte rigkær lå inden for vegetationstype F10 på fig.12.

Rigkær

Et rigkær er en mose eller eng med en vandmættet jordbund påvirket af eller mindre kalkholdigt grundvand. Det kalkholdige vand begunstiger en række sjældne arter, herunder flere orkidearter. Rigkær er en truet naturtype, da de uden drift gror til og udvikler sig til krat eller sumpskov.

Hængesæk

En hængesæk betegner et plantesamfund bestående af sammenflettede rødder og plantedele, som vokser i og ud over kanten af en mose eller åbent vand. En hængesæk har ikke forbindelse til bunden. En række arter kan danne hængesæk, herunder Bukkeblad.

Fra Københavns Amts registreringer i 1996 fremgår at det samlede antal plantearter i Råmosen vurderes til at ligge mellem 150-170. Endvidere noteredes, at arten Bukkeblad er almindelig ved de nordlige tørvegrave, v. hængesækken (se tekstboks). Det blev dengang vurderet, at de lavtvoksende eng- og kærsmfund i den 'gamle Råmose' var hårdt trængt af tagrør og højstaudevegetation, og at værdifulde eng- og kærsmfund endnu kun i begrænset omfang havde nået at etablere sig på de nye græsningsarealer.

Arealandelen med §3-beskyttede naturtyper er siden forrige undersøgelse gået frem og udgør i dag 81% af Fredningens samlede areal.

Botaniske fund 2020

Ved Ballerup Kommunes botaniske undersøgelser i 2020, blev Råmosen inddelt i 25 vegetationstyper, som vist på figur 12 nedenfor. 18 ud af de 25 vegetationstyper omfatter naturtyperne overdrev, fersk eng, mose, sø og vandløb og er alle beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3. På alle de beskyttede områder er der registreret arter, der er moderat følsomme overfor negative påvirkninger, i form af tilgroning, næringspåvirkning og afvanding. De fleste vegetationstyper er våde eller fugtige, men der findes også tørre arealer.

De øvrige vegetationstyper (ikke §3-beskyttet) rummer tørt krat og græsland, skærmende beplantninger (plantet skov), privat bolig/have, del af boldbane og grusstier.

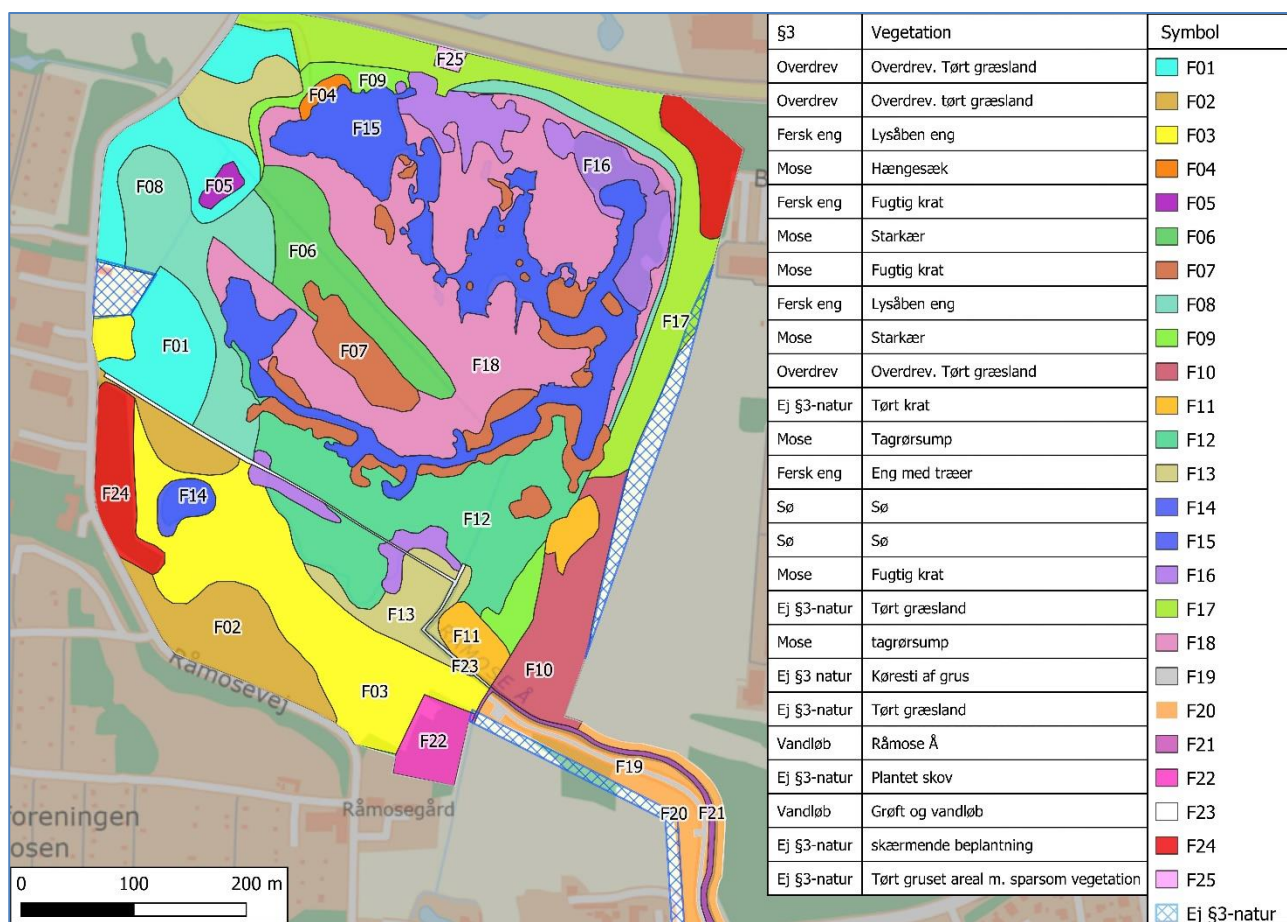

Fig. 12 - de 25 vegetationstyper

I Råmosen blev der i 2020 registreret 299 forskellige plantearter. Hver af de 25 vegetationstyper indeholdt hver især mellem 21 og 101 arter (se tabel 1). Blandt de mere prominente arter kan nævnes de to fredede orkideer, Maj-Gøgeurt og Skov-Hullæbe. Af øvrige arter kan her nævnes Vår-Star, Spidskapslet Star, Vild Hør, Eng-Viol, Knold-Ranunkel, Liden Klokke, Læge-Ærenpris, Græsbladet Fladstjerne, Eng-Nellikerod, Bugtet Kløver, Muse-Vikke, Hvid Okseøje. Alm. Knopurt, Mark-Frytle, Festgræs, Eng-Kabbeleje, Gul Iris og Bukkeblad.

Der er også fundet seks forskellige invasive arter, hvoraf Kæmpe-Bjørneklo og Sildig Gyldenris er mest udbredt. Den komplette artsliste kan ses i bilagene.

Naturtype	§3	Antal områder	Areal (ha)	Antal arter
Overdrev	Ja	3	1,02-1,8	51-101
Fersk eng	Ja	4	0,09-2,66	53-87
Mose	Ja	7	0,07-4,62	21-65
Sø	Ja	2	0,18-2,92	26-30
Vandløb/grøft	Delvis	2	0,13-0,16	55-65
Skov/krat	Nej	3	0,37-0,97	54-65
Tørre, lysåbne arealer	Nej	4	0,05-1,92	40-101

Tabel 1 – fordeling af plantearter på naturtyper

Af plantesamfund med stor botanisk værdi skal fremhæves hængesækken i den nordligste råstofgrav, samt hele den nordvestlige del med eng og overdrev, der lader til at være under udvikling til fin natur med blandt andet partier af nedbidte tjørn. Det er også her, i det begyndende rigkær, at Maj-gøgeurt blev fundet for første gang siden 1960'erne. De tørre-fugtige områder mod nordvest og vest er et godt eksempel på, at tidligere opdyrkede arealer, under de rette forudsætninger kan udvikle sig til fin natur, og at plejeindsatsen i området har båret frugt.

Estimeret naturtilstand

Lidt over halvdelen af Råmosen vurderes til at være i moderat naturtilstand, mens 31 % vurderes til at være i god naturtilstand. Områderne med ringe eller dårlig naturtilstand ligger alle i yderkanten af Råmosen. Det er også de områder der benyttes mest i forhold til rekreative interesser.

Vandplanter og bredzonens botanik

Råmosens vandflader rummer en udbredt undervandsvegetation med god tæthed og dybdeudbredelse, og flere arter af flydebladsvegetation. Ved undersøgelserne blev der fundet flere undervandsplanter i mosens.

Vegetationen i mosens rørsump er artsrig og består af typisk forekommende arter for en mindre sø, med en udbredt og lang bredzone. Planter som sværtevæld, gul iris, vandmynte, vandkræppe og bittersød natskygge forekommer almindeligt mellem de ellers dominerende tagrør og smalbladet dunhammer.

Ud af de i alt 47 registrerede bredzonearter er 14 positivarter for naturtyperne mose og kær, mens 11 er værdifulde for naturtypen sø/vandhul. 8 af de fundne arter er typiske for kalkholdig jordbund og arten bukkeblad er angivet som kvælstoffølsom. Med søvandets koncentration af kvælstof er arten formodentligt på tålegrænsen.

Bukkeblad

Fauna

Fisk

Råmosens fiskebestand er noget forarmet, hvilket ikke er usædvanligt for småsøer med meget bredzone. Gedde ser dog ud til at trives udmærket. Ved screeningen af fiskebestanden i Råmosen blev der fanget fire forskellige arter i relativt lille antal.

Mest almindelig var skalle, hvor der blev fanget 27 stk. Der var også fire stk. rudskalle, to gedder og en enkelt brasen.

Samlet set er fiskebestanden typisk for en næringsrig lille sø med dominans af arter, som er forholdsvis tolerante over for de til tider ringe vandkemiske forhold, der hersker i sådanne småvande. Fraværet af større åbne vandområder skaber ugunstige forhold for fisk, men er til gengæld en fordel for padder.

Padder

Råmosens naturtyper indeholder potentielle levesteder for padder. Der blev i 2020 gennemført en undersøgelse af paddeforekomster i Råmosen, herunder hvilke dele af Råmosen der har størst betydning for ynglende padder. Undersøgelsen påviste yngleforekomst af spidssnudet frø, butsnudet frø og skrubtudse.

Spidssnudet frø er oplistet som bilag IV art jf. EU-habitatdirektivet og er udpeget som Ballerup Kommunes ansvarsart. I selve mosen lægger spidssnudet frø æg i randzoner med begrænset adgang for fisk. De afgørende faktorer i forhold til spidssnudet frøs ynglesteder er adgang for sollys og begrænsninger i adgang for fisk. Det spiller formentlig også ind, at fiskehejren ikke så let kan se frøerne i rør-sumpen som i lavvandede områder uden rørsump.

Der er ikke fundet vandsamlinger uden fisk, som kan understøtte en ynglebestand af Stor Vandsalamander. Det anses derfor ikke som sandsynligt, at arten yngler i Råmosen. Der er heller ingen kendte forekomster af Stor Vandsalamander i nærområdet uden for fredningen.

Spidssnudedede frøer på vandring mod ynglesteder (foto af John Frisenvænge)

Pattedyr

Der er begrænset viden om bestanden af pattedyr i Råmosen. Det forventes at typiske arter for bynære skov- og naturområder også kan findes i Råmosen, som eger, hare, ræv og rådyr.

Fugle

Råmosens bredzoner er levested for en række fuglearter, som primært er knyttet til skove og haver. Der er også flere arter tilknyttet søfladerne, hvor der findes arter, som jævnligt yngler i området. Dertil kommer de arter der i trækperioden raster i mosen, samt overvintrende gæster.

Det følgende afsnit er baseret på indberetninger til DOFbasen i perioden 2011-2019. Yderligere information om arternes bestandsstatus og- udvikling stammer ligeledes fra DOFbasen.

Lappedykkere

To arter af lappedykker, gråstrubet og toppet lappedykker, er registreret i Råmosen. Gråstrubet lappedykker er blevet registreret med flere ynglepar i både 2017 og 2019, mens den eneste registrering af toppet lappedykker drejer sig om et ungeførende par observeret i 2017.

Begge arter er ret almindelige ynglefugle i Danmark. Ynglebestanden af gråstrubet lappedykker er på ca. 1400 ynglepar og betegnes som stabil, mens bestanden af toppet lappedykker vurderes til 3500 par og er gået tilbage de senere år.

Hejrer og skarver

Med enkelte undtagelser er der hvert år registreret flere individer af rastende rørdrum i området. I de fleste år er der ligeledes registreret en eller to territoriehævdende hanner i ynglesæsonen. Bestanden af rørdrum estimeres til 2-300 par i Danmark, hvor den vurderes at være i fremgang.

Skarv og fiskehejre er registreret sporadisk.

Svaner og gæs

Knopsvane er registreret i Råmosen i 2014 og 2019, hvor der i 2019 var et enkelt ynglepar, som var ungeførende. Alle år med undtagelse af 2013 og 2018 er der registreret grågås i Råmosen, hvor der også er registreret ynglepar de fleste år. Gæssene yngler i relation til mosens øer og bredzone, mens fødesøgningen foregår på mosens græsland.

Ænder

Der er blevet registreret gråand i Råmosen de fleste år, men arten har muligvis kun ynglet i mosen i et år. Derudover er der enkelte observationer af rastende individer af krikand, skeand, taffeland og troldand, men ingen registreringer af ynglefugle. Råmosen vurderes ikke at udgøre et vigtigt raste- eller ynglested for ænder.

Rovfugle

Med undtagelse af 2018 er rørhøgen registreret alle år i Råmosen og med et enkelt ynglepar flere af årene. Rørhøgen er en af Danmarks mest udbredte rovfugle med en ynglebestand på ca. 650 par. De seneste år har bestanden været i fremgang.

Dertil kommer enkelte observationer af rastende tårnfalke, spurvehøge og musvåger.

Vandhøns

Der foreligger en del registreringer af vandrikse fra de fleste af årene, hvoraf flere af observationerne drejer sig om territoriehævdende fugle. Vandrikse yngler i tilgroede moser og rørsump, hvorfor Råmosen udgør et velegnet habitat for arten. Den danske ynglebestand er vurderet til ca. 1100 ynglepar og i fremgang.

Blishøne er registreret i Råmosen de fleste år, hvor der fandtes et enkelt ynglepar i 2019, men den er tidligere registreret med flere territoriehævdende individer. Derudover er der observationer af grønbenet rørhøne, som lever skjult men må formodes at yngle regelmæssigt i området.

Vadefugle

Vibe er blevet registreret de fleste år, hvor der formentlig også findes et enkelt eller to ynglepar i området, da der jævnligt observeres territoriehævdende individer. Viben er de sidste årtier gået stærkt tilbage i Danmark. Få individer af strandskade er registreret næsten alle år, hvor der i 2014 var et enkelt ynglepar i Råmosen, men ikke siden da.

Lille præstekrave har været registreret de fleste år. Derudover er der flere observationer af rastende individer af stor præstekrave, enkeltbekkasin, dobbeltbekkasin, tinksmed og mudderklire.

Måger

Der er set rastende flokke på op til 70 individer af storm- og hættemåge i Råmosen.

Terner

I 2015 blev der registreret et enkelt par af fjordterne, som udviste parringsadfærd, dog uden dokumenteret ynglesucces. Siden har der ikke været registreret ynglepar af arten i Råmosen, men enkelte individer af fjordterne raster i området næsten alle år.

Småfugle

Flere lidt mindre almindelige småfugle yngler i Råmosens områder med pilekrat og rørskov. Heraf skal bl.a. fremhæves gøg, sjagger, nattergal, sivsanger, skægmejse og pungmejse.

Gøgen er især knyttet til eng- og moseområder, den danske ynglebestand tæller ca. 17.000 par, men arten har gennem de seneste årtier været i kraftig tilbagegang. Arten er registreret med op til to territoriehævdende hanner i yngleperioden, hvorfor det må antages, at arten yngler med enkelte par i Råmosen.

Sjaggers danske ynglebestand tæller ca. 500 par. Arten har gennem de seneste årtier været i kraftig tilbagegang. Arten er registreret med op til fire individer i yngleperioden, hvorfor det må antages, at arten yngler med enkelte par i Råmosen. Arten er især knyttet til gamle haver og parkanlæg samt pile- og birkesumpe.

Nattergal er i foråret 2019 registreret med op til fire syngende hanner i Råmosen. Den danske ynglebestand tæller ca. 9000 par. Arten har gennem de seneste årtier været i kraftig tilbagegang. Arten er især knyttet til tilgroede moseområde med pilekrat.

Sivsanger er registreret med op til to syngende hanner i Råmosen. Arten lever især i rørsumpsområder med spredte pilebuske og partier med mere åben vegetation. Sivsangers danske ynglebestand tæller ca. 2000 par, men er generelt fåtallig på Sjælland.

Skægmejse er meget nært knyttet til lidt større rørskovsområder og har derfor en spredt udbredelse i Danmark. Arten har gennem de seneste par årtier dog været i kraftig fremgang, og den danske bestand tæller mindst 2000 ynglepar. Arten er registreret flere gange i yngletiden og yngler nok med enkelte par i Råmosen.

Pungmejse er en sjælden ynglefugl i Danmark med en bestand på måske blot 10 ynglepar. Arten har gennem de seneste 25 årtier været i stor tilbagegang. Pungmejse er knyttet til tilgroede pile- og birkesumpe med forekomst af dunhammer og åbne vandflader. Et enkelt par af pungmejsler sås i 2019 bygge rede i Råmosen, men yngleforsøget blev tilsyneladende opgivet, da fuglene forsvandt fra mosen i starten af juni.

En række almindelige arter af småfugle yngler i Råmosen: arter som: rørsanger, kærsanger, munk, havesanger, gærdesanger, løvsanger og gransanger samt mejser såsom musvit, blåmejse og halemejse. Dertil kommer arter som hvid vipstjert, gærdesmutte, solsort, stillits, grønirisk og bogfinke samt rørspruv.

Sjældne og tilfældige gæster

En række mere bemærkelsesværdige arter som trane, rød glente, havørn, blå kærhøg og ravn, er enkelte gange registreret som overflyvende mosen. Dertil en enkelt registrering af lille flagspætte, som er en sjælden dansk ynglefugl.

Vandkvalitet

Råmosens søer har i en årrække været meget næringsrige med algevækst og uklart vand det meste af sommeren. Ballerup Kommune undersøgte i 2020 de fysiske og kemiske forhold i Råmosens søvand.

Det frie vandspejl har en meget varieret udstrækning og er kendetegnet ved mange små vige, bugter og kanaler. Det betyder at mosen har en meget lang og alsidig bredzone med en længde på ca. 3500 meter. Middeldybden for arealet med frit vandspejl er vurderet til 1,1 meter, mens maksimaldybden er ca. 1,7 meter. Sigtdybden blev målt til 1,0 m, en forbedring fra tilstanden i 1999, hvor sigten var 0,6 m.

	1999	2020		
	Middel	Juni	Oktober	Middel
Vandkemi				
Total-fosfor (mg/l)	0,16	0,32	0,12	0,22
Total-kvælstof (mg/l)	1,6	1,3	1,6	1,45
Klorofyl-a (µg/l)	48	74	32	53
Sigtdybde (m)	0,6	0,9	1,12	1,0
Suspenderet stof (mg/l)	-	15	5,2	10,1

Tabel 2 – vandkemi

Fosfor og kvælstof

Når der i en sø eller mose opstår et overskud af fosfor og kvælstof, fremmes tilgroningen af rørskov og opblomstringen af alger. Samtidig begrænses udbredelsen af undervandsplanter. Tilførslen af overfladevand til Råmosen kan potentielt påvirke flora og fauna negativt.

Der blev taget prøver 3 steder i (se fig.6). Fosfor og kvælstof-værdierne var højest ved hovedbassinet, tættest på tilløbet i nord, og markant lavere i de mindre bassiner, kaldet sydvest- og østbassinet. Kvælstofindholdet blev i 2020 målt til 1,45 mg/l. I 1999 blev der målt 1,6 mg/l.

De primære kilder til fosfor vurderes at være det tilløbende overfladevand, da det dette normalt indeholder fosfor. Fosfor bindes ofte som partikler og ophobes derfor især i bundmaterialet nær tilløbene. Selv hvis en tilledning af fosfor ophører, kan der stadig frigives fosfor fra puljen i bundsedimentet. Undersøgelserne i 2020 viste et fosforindhold på 0,22 mg/l, en negativ udvikling siden 1999s målingen, hvor der blev målt 0,16 mg/l.

Klorofyl-a og suspenderet stof

Søens høje næringsniveau medførte, at vandet som følge af alger var noget uklart ved sommermålingen. Dette afspejles også i koncentrationen af klorofyl-a og suspenderet stof.

Klorofyl kaldes også bladgrønt. Klorofyl er nødvendigt for at kunne lave fotosyntese. Klorofyl-a findes i planter, alger og blågrønalger.

Suspenderet stof betegner de partikler og fnug, der er opløst i vandet og er et udtryk for vandets indhold af partikulært materiale. Partiklerne og fnuggene kan være naturligt dannet, såsom plankton og mineralkorn eller de kan stamme fra menneskelig aktivitet, som f. eks kan være punktudledninger/overløb fra spildevand.

Ved efterårsmålingen var koncentrationen af fosfor i søvandet faldet og vandet var blevet mere klart, hvilket også ses i lavere niveauer af klorofyl-a og suspenderet stof. Koncentrationen af suspenderet stof var på samme relativt høje niveau i hovedbassin og i det østlige bassin, mens der i mosens sydvestlige del var meget mindre suspenderet stof. Når planktonproduktionen laver det suspenderede stof, følges kvælstof og fosfor niveauerne ad med klorofyl-a og suspenderet stof. Det vidner om, at produktionen af klorofyl-a og suspenderet stof er af naturlig forekomst og ikke koblet til menneskelig aktivitet.

Sediment

Sedimentet i mosen blev undersøgt på to måder. Udbredelsen og dybden af sedimentet blev undersøgt ved nedstik til fast bund, mens sedimentets indhold af næringsstoffer og miljøfremmede stoffer blev undersøgt ved udtagning af sedimentprøver. Gennemsnit for vanddybde og sedimenttykkelse i de tre delområder af Råmosen er vist i tabel 3.

Område	Vanddybde (cm)		Sedimenttykkelse (cm)	
	Middel	Min/maks	Middel	Min/maks
Hovedbassin	115	90/170	84	20/115
Østbassin	90	90/90	58	20/80
Sydvestbassin	118	90/160	59	20/155

Tabel 3 – vanddybde og sedimenttykkelse – område refererer til figur 6

De tre områder havde sammenlignelig dybde og sedimentforhold, men en tendens til at de østlige dele af mosen havde lavere vanddybde og lidt mindre sedimenttykkelse end de to andre. Den store variationen i sedimenttykkelse ses ofte i gamle tørvegravssteder, hvor der stedvist er gravet helt ned til det underliggende lerlag, mens der andre steder står delvist nedbrudt tørv tilbage.

Sedimentets indhold af næringsstoffer i Råmosen er normalt til lavt, sammenlignet med andre bynære småsøer.

Miljøfremmede stoffer i sedimentet

Overfladevand, herunder vejevand, indeholder miljøfremmede stoffer som olierester og metaller. For Råmosens vedkommende viste undersøgelserne, at indholdet af miljøfremmede stoffer i sedimentet ikke er højt i forhold til mange andre bynære søer der modtager overfladevand fra befæstede arealer.

For de fleste stoffers vedkommende opfyldes grænseværdierne for forureningsklasse 0. Men mængderne af kulbrinter i sedimentet i Hovedbassinet og i Østbassinet bevirker, at den samlede forureningsklasse ender i kategori 4.

De højeste værdier for miljøfremmede stoffer findes i prøven fra Østbassinet i mellemdybden 5-10 cm. Her viste analyserne for næsten alle undersøgte stoffer højere niveauer end i de øvrige prøver.

Koncentrationen af kulbrinter er også markant højere i netop denne ene prøve, mens der i de to andre dybder i Østbassinet og i prøverne fra Hovedbassinet også er et højt indhold af kulbrinter. Kulbrinterne stammer fra fuel-, smøre- eller transmissionsolie og/eller fra tjæreprodukter som asfalt, tagpap eller lignende.

Sydvestbassinet har ikke forhøjet indhold af kulbrinter og har generelt set den laveste koncentration af miljøfremmede stoffer

Konklusion vandkvalitet

Både vand og sediment er næringsrigt i de nordlige og østlige dele, mens den sydvestlige del af mosen er mindre påvirket af næringsstoffer. I det sedimentet også i de nord- og østlige dele indeholder olie og tjærestoffer, vurderes det at tilledningen af overfladevand fra befæstede arealer påvirker området negativt i forhold til en god naturtilstand.

Bredzonens vegetation er artsrig og f.eks. arten bukkeblad, som udgør hængesækken, er følsom over for belastning med kvælstof. For at leve op til fredningens formål om at bevare og forbedre levedemulighederne for plante- og dyrelivet, anbefales det derfor at begrænse tilledningen af næringsstoffer og miljøfremmede stoffer til Råmosen. Her kan indsatsen med fordel fokuseres på de østlige tilledningspunkter.

Regnvandshåndtering

Regnvand fra oplandets veje og befæstede overflader ledes til Råmosen, som derved fungerer som forsinkelses- og rensbassin bassin for de nedstrøms recipienter, herunder Natura 2000-området Gundsømagle Sø. Forsinkelsen sker ved at regnvandet fordeles ud i de centrale dele af mosens overflade, dvs. både søflade og mosepartier. Regnvand er ikke rent, men indeholder forskellige stoffer og partikler, det undergår dog en hvis rensning på dets vej igennem Råmosen, inden det ledes ud til Råmose Å.

Råmosens funktion som regnvandsbassin er beskrevet i en Landvæsenskommisionskendelse fra 1968. Råmosens flodemål, dvs. højst tilladte vandstand, er bestemt til kote 20,94 DVR. Vintervandstanden er fastsat til 20,84 DVR.

Kun i meget tørre perioder er vandstanden nede i det af landvæsenskommisionskendelsen tilladte – der udledes med andre ord for meget vand til Råmosen, i forhold til kendelsens bestemmelser.

Vandstanden overvåges af GPS-målere.

Fremtidens regnvandshåndtering

Hvis regnvandsoplandet til Råmosen udvides, og mængden af regnvand dermed øges, skal der laves en ny udledningstilladelse. En ny udledningstilladelse vil bl.a. indeholde vilkår om en kapacitetsanalyse for at fastslå, hvor meget vand Råmosen kan rumme, og hvilke konsekvenser det vil have for Råmosens naturtilstand.

Endvidere skal udledningen af miljøskadelige stoffer, særligt næringsstoffer, begrænses. En nye udledningstilladelse vil indeholde krav om forsinkelse eller rensning.

Rekreativ brug

Råmosen er et grønt åndehul tæt på byen med en for lokaliteten relativt "vild" natur. Der er fri adgang til Råmosen året rundt. Der er ikke egentlige stisystemer i selve mosen.

Fiskebroen i det nordvestlige hjørne er populær og benyttes flittigt. Fiskeretten er fri, forudsat at man har indløst det nationale fisketegn.

Sejlads på søerne er forbudt, med mindre det sker i forbindelse med naturpleje efter plejemyndighedens tilladelse. Vandfladerne i Råmosen er ikke egnede til skøjteløb pga. de mange tagrør og det tilstrømmende overfladevand.

Besøgende i foldene skal tage hensyn til de græssende dyr, særligt hvis der medbringes hund. Hunde skal være i snor.

Bilag

Botanisk artsliste

Dansk navn	videnskabeligt navn
Aftenstjerne	<i>Hesperis matronalis</i>
Ager-padderok	<i>Equisetum arvense</i>
Ager-snerle	<i>Convolvulus arvensis</i>
Ager-svinemælk	<i>Sonchus arvensis</i>
Ager-tidsel	<i>Cirsium arvense</i>
Ahorn	<i>Acer pseudoplatanus</i>
Aks-tusindblad	<i>Myriophyllum spicatum</i>
Almindelig ask	<i>Fraxinus excelsior</i>
Almindelig benved	<i>Euonymus europæus</i>
Almindelig brunelle	<i>Prunella vulgaris</i>
Almindelig bøg	<i>Fagus sylvatica</i>
Almindelig europæisk lærk	<i>Larix decidua subsp. decidua</i>
Almindelig fredløs	<i>Lysimachia vulgaris</i>
Almindelig fuglegræs	<i>Stellaria media</i>
Almindelig gedeblad	<i>Lonicera periclymenum</i>
Almindelig gåsemad	<i>Arabidopsis thaliana</i>
Almindelig hassel	<i>Corylus avellana</i>
Almindelig hejrenæb	<i>Erodium cicutarium</i>
Almindelig hulsvøb	<i>Chaerophyllum temulum</i>
Almindelig hundegræs	<i>Dactylis glomerata</i>
Almindelig hvene	<i>Agrostis capillaris</i>
Almindelig hylde	<i>Sambucus nigra</i>
Almindelig hæg	<i>Prunus padus</i>
Almindelig hønsetarm	<i>Cerastium fontanum var. vulgare</i>
Almindelig kamgræs	<i>Cynosurus cristatus</i>
Almindelig knopurt	<i>Centaurea jacea</i>
Almindelig kongepen	<i>Hypochaeris radicata</i>
Almindelig kristtorn	<i>Ilex aquifolium</i>
Almindelig kvalkved	<i>Viburnum opulus</i>
Almindelig kvik	<i>Elytrigia repens</i>
Almindelig kællingetand	<i>Lotus corniculatus</i>
Almindelig liguster	<i>Ligustrum vulgare</i>
Almindelig løvefod	<i>Alchemilla vulgaris</i>
Almindelig mahonie	<i>Mahonia aquifolium</i>
Almindelig mangeløv	<i>Dryopteris filix-mas</i>
Almindelig mjøddurt	<i>Filipendula ulmaria</i>
Almindelig pastinak	<i>Pastinaca sativa</i>

Almindelig rajgræs	<i>Lolium perenne</i>
Almindelig rapgræs	<i>Poa trivialis</i>
Almindelig røllike	<i>Achillea millefolium</i>
Almindelig røn	<i>Sorbus aucuparia</i>
Almindelig skjolddrager	<i>Scutellaria galericulata</i>
Almindelig skovranke	<i>Clematis vitalba</i>
Almindelig slangehoved	<i>Echium vulgare</i>
Almindelig snebær	<i>Symphoricarpos albus</i>
Almindelig star	<i>Carex nigra var. nigra</i>
Almindelig star	<i>Carex nigra</i>
Almindelig sumpstrå	<i>Eleocharis palustris</i>
Almindelig svinemælk	<i>Sonchus oleraceus</i>
Almindelig syre	<i>Rumex acetosa</i>
Almindelig torskemund	<i>Linaria vulgaris</i>
Almindelig vandpest	<i>Elodea canadensis</i>
Almindelig vandranunkel	<i>Ranunculus aquatilis var. aquatilis</i>
art af bæger- og rensdyrlav	<i>Cladonia sp., s.l.</i>
Bakke-forglemmigej	<i>Myosotis ramosissima</i>
Bakke-svingel	<i>Festuca brevipila</i>
Bellis	<i>Bellis perennis</i>
Bidende ranunkel	<i>Ranunculus acris</i>
Billebo-klaseskærm	<i>Oenanthe aquatica</i>
Bitter bakkestjerne	<i>Erigeron acris</i>
Bittersød natskygge	<i>Solanum dulcamara</i>
Bjerg-rørhvene	<i>Calamagrostis epigejos</i>
Bladmossier	<i>Bryopsida</i>
Blære-star	<i>Carex vesicaria</i>
Blød hejre	<i>Bromus hordeaceus subsp. hordeaceus</i>
Blød storkenæb	<i>Geranium molle</i>
Blågrå siv	<i>Juncus inflexus</i>
Blåmunke	<i>Jasione montana</i>
Bredbladet dunhammer	<i>Typha latifolia</i>
Bredbladet mærke	<i>Sium latifolium</i>
Brombær	<i>Rubus sect. Rubus</i>
Brudelys	<i>Butomus umbellatus</i>
Bugtet kløver	<i>Trifolium medium</i>
Bukkeblad	<i>Menyanthes trifoliata</i>
Burreslægten	<i>Arctium</i>
Burre-snerre	<i>Galium aparine</i>
Butbladet skræppe	<i>Rumex obtusifolius</i>
Butbladet vandaks	<i>Potamogeton obtusifolius</i>
By-skræppe	<i>Rumex longifolius</i>
Bævreasp	<i>Populus tremula</i>

Bånd-pil	<i>Salix viminalis</i>
Dag-pragtstjerne	<i>Silene dioica</i>
Draphavre	<i>Arrhenatherum elatius</i>
Dunet dueurt	<i>Epilobium parviflorum</i>
Dunet gedebblad	<i>Lonicera xylosteum</i>
Dunet steffensurt	<i>Circaea lutetiana</i>
Dusk-fredløs	<i>Lysimachia thyrsoiflora</i>
Dynd-padderok	<i>Equisetum fluviatile</i>
Døvnælde	<i>Lamium album</i>
Eng-brandbæger	<i>Jacobaea vulgaris</i>
Eng-forglemmigej	<i>Myosotis scorpioides</i>
Eng-gedeskæg	<i>Tragopogon pratensis</i>
Engkarse	<i>Cardamine pratensis</i>
Eng-nellikerod	<i>Geum rivale</i>
Eng-rapgræs, kollektiv art	<i>Poa pratensis</i>
Engriflet hvidtjørn	<i>Crataegus monogyna</i>
Eng-rottehale	<i>Phleum pratense subsp. pratense</i>
Eng-rævehale	<i>Alopecurus pratensis</i>
Eng-rørhvene	<i>Calamagrostis canescens</i>
Eng-svingel	<i>Schedonorus pratensis</i>
Eng-viol	<i>Viola palustris</i>
Enårig rapgræs	<i>Poa annua</i>
Farve-gåseurt	<i>Cota tinctoria</i>
Feber-nellikerod	<i>Geum urbanum</i>
Femhannet hønsetarm	<i>Cerastium semidecandrum</i>
Femhannet pil	<i>Salix pentandra</i>
Festgræs	<i>Hierochloë odorata</i>
Filtet burre	<i>Arctium tomentosum</i>
Fin kløver	<i>Trifolium dubium</i>
Fladstrået siv	<i>Juncus compressus</i>
Flipkrave	<i>Teesdalia nudicaulis</i>
Fløjlgræs	<i>Holcus lanatus</i>
Foder-vikke	<i>Vicia sativa subsp. sativa</i>
Frøbid	<i>Hydrocharis morsus-ranae</i>
Fugle-kirsebær	<i>Prunus avium</i>
Fåre-svingel	<i>Festuca ovina</i>
Gederams	<i>Chamaenerion angustifolium</i>
Glanskapslet siv	<i>Juncus articulatus</i>
Glat dueurt	<i>Epilobium montanum</i>
Glat vejbred	<i>Plantago major</i>
Glat ærenpris	<i>Veronica serpyllifolia</i>
Gold byg	<i>Hordeum murinum</i>
Gold hejre	<i>Anisantha sterilis</i>

Grenet pindsvineknop	<i>Sparganium erectum</i>
Græsbladet fladstjerne	<i>Stellaria graminea</i>
Grøn gåsefod	<i>Chenopodium suecicum</i>
Grøn høgeskæg	<i>Crepis capillaris</i>
Grå-bynke	<i>Artemisia vulgaris</i>
Grå-pil	<i>Salix cinerea</i>
Gul fladbælg	<i>Lathyrus pratensis</i>
Gul iris	<i>Iris pseudacorus</i>
Gul kløver	<i>Trifolium campestre</i>
Gul lærkespore	<i>Pseudofumaria lutea</i>
Gul snerre	<i>Galium verum</i>
Gærde-snerle	<i>Calystegia sepium</i>
Gåse-potentil	<i>Argentina anserina</i>
Hare-kløver	<i>Trifolium arvense</i>
Haremad	<i>Lapsana communis</i>
Hestekastanie	<i>Aesculus hippocastanum</i>
Hindbær	<i>Rubus idaeus</i>
Horse-tidse	<i>Cirsium vulgare</i>
Humle-sneglebælg	<i>Medicago lupulina</i>
Hunde-rose	<i>Rosa canina</i>
Hvas randfrø	<i>Torilis japonica</i>
Hvid okseøje	<i>Leucanthemum vulgare</i>
Hvid snerre	<i>Galium mollugo</i>
Hvid stenurt	<i>Sedum album</i>
Hvid-kløver	<i>Trifolium repens</i>
Hvidmelet gåsefod	<i>Chenopodium album</i>
Hyldebladet baldrian	<i>Valeriana sambucifolia</i>
Hyrdetaske	<i>Capsella bursa-pastoris</i>
Hæk-berberis	<i>Berberis thunbergii</i>
Høj sødgræs	<i>Glyceria maxima</i>
Høst-borst	<i>Scorzoneroides autumnalis</i>
Håret høgeurt	<i>Pilosella officinarum</i>
Håret star	<i>Carex hirta</i>
Kabbeleje	<i>Caltha palustris</i>
Kattehale	<i>Lythrum salicaria</i>
Klinter	<i>Agrostemma githago</i>
Klæbrig hønsetarm	<i>Cerastium glutinosum</i>
Knippe-star	<i>Carex pseudocyperus</i>
Knoldet brunrod	<i>Scrophularia nodosa</i>
Knold-ranunkel	<i>Ranunculus bulbosus</i>
Knold-rottehale	<i>Phleum pratense subsp. nodosum</i>
Knold-star	<i>Carex nigra var. recta</i>
Knop-siv	<i>Juncus conglomeratus</i>

Knæbøjet rævehale	<i>Alopecurus geniculatus</i>
Korbær	<i>Rubus caesius</i>
Kornblomst	<i>Centaurea cyanus</i>
Korn-valmue	<i>Papaver rhoeas</i>
Kors-andemad	<i>Lemna trisulca</i>
Korsknap	<i>Glechoma hederacea</i>
Kost-fuglemælk	<i>Ornithogalum umbellatum</i>
Krat-fladbælg	<i>Lathyrus linifolius</i>
Kruset skræppe	<i>Rumex crispus</i>
Kruset tidsel	<i>Carduus crispus</i>
Krybende kornel	<i>Cornus sericea</i>
Krybende potentil	<i>Potentilla reptans</i>
Kryb-hvene	<i>Agrostis stolonifera</i>
Kæmpe-bjørneklo	<i>Heracleum mantegazzianum</i>
Kær-dueurt	<i>Epilobium palustre</i>
Kær-guldkarse	<i>Rorippa palustris</i>
Kær-mangeløv	<i>Thelypteris palustris</i>
Kær-padderok	<i>Equisetum palustre</i>
Kær-snerre	<i>Galium palustre subsp. palustre</i>
Kær-star	<i>Carex acutiformis</i>
Kær-svovlrod	<i>Peucedanum palustre</i>
Kær-tidsel	<i>Cirsium palustre</i>
Kær-trehage	<i>Triglochin palustris</i>
Kål-tidsel	<i>Cirsium oleraceum</i>
Lancet-vejbred	<i>Plantago lanceolata</i>
lav (ikke bæger- eller rensdyrlaver)	<i>Lichenes sp. (eksl. Cladonia sp., s.l.)</i>
Lav ranunkel	<i>Ranunculus repens</i>
Liden andemad	<i>Lemna minor</i>
Liden klokke	<i>Campanula rotundifolia</i>
Liden vandaks	<i>Potamogeton berchtoldii</i>
Lyse-siv	<i>Juncus effusus</i>
Læge-ærenpris	<i>Veronica officinalis</i>
Løgekarse	<i>Alliaria petiolata</i>
Lådden dueurt	<i>Epilobium hirsutum</i>
Maj-gøgeurt	<i>Dactylorhiza majalis</i>
Manna-sødgræs	<i>Glyceria fluitans</i>
Markarve	<i>Arenaria serpyllifolia</i>
Mark-forglemmigej	<i>Myosotis arvensis</i>
Mark-frytle	<i>Luzula campestris</i>
Mark-ærenpris	<i>Veronica arvensis</i>
Merian	<i>Origanum vulgare</i>
Mirabel	<i>Prunus cerasifera</i>

Mose-bunke	<i>Deschampsia cespitosa</i>
Muse-vikke	<i>Vicia cracca</i>
mælkebøtte	<i>Taraxacum officinale coll.</i>
Mørk kongelys	<i>Verbascum nigrum</i>
Navr	<i>Acer campestre</i>
Nyrebladet ranunkel	<i>Ranunculus auricomus</i>
Næb-star	<i>Carex rostrata</i>
Nøgle-skræppe	<i>Rumex conglomeratus</i>
Peberrod	<i>Armoracia rusticana</i>
Pengebladet fredløs	<i>Lysimachia nummularia</i>
Plæne-kransemos	<i>Rhytidadelphus squarrosus</i>
Pommersk dug-pil	<i>Salix daphnoides subsp. daphnoides</i>
Prikbladet perikon	<i>Hypericum perforatum</i>
Pyrenæisk storkenæb	<i>Geranium pyrenaicum</i>
Pære	<i>Pyrus communis</i>
Rank evighedsblomst	<i>Gnaphalium sylvaticum</i>
Rank vejsennep	<i>Sisymbrium officinale</i>
Rejnfan	<i>Tanacetum vulgare</i>
Rosen-katost	<i>Malva alcea</i>
Roset-springklap	<i>Cardamine hirsuta</i>
Rundbælg	<i>Anthyllis vulneraria</i>
Rød hestehov	<i>Petasites hybridus</i>
Rød svingel	<i>Festuca rubra</i>
Rød tvetand	<i>Lamium purpureum</i>
Rød-el	<i>Alnus glutinosa</i>
Rød-gran	<i>Picea abies</i>
Rød-kløver	<i>Trifolium pratense</i>
Rødknæ	<i>Rumex acetosella</i>
Rørgræs	<i>Phalaris arundinacea</i>
Selje-røn	<i>Sorbus intermedia</i>
Sildig gyldenris	<i>Solidago gigantea</i>
Skov-elm	<i>Ulmus glabra</i>
Skov-forglemmigej	<i>Myosotis sylvatica</i>
Skov-hullæbe	<i>Epipactis helleborine</i>
Skov-jordbær	<i>Fragaria vesca</i>
Skov-salat	<i>Lactuca muralis</i>
Skvalderkål	<i>Aegopodium podagraria</i>
Skør-pil	<i>Salix euxina</i>
Slåen	<i>Prunus spinosa</i>
Smalbladet brandbæger	<i>Senecio inaequidens</i>
Smalbladet dunhammer	<i>Typha angustifolia</i>
Smalbladet vikke	<i>Vicia sativa subsp. nigra</i>
Smalstråle	<i>Erigeron annuus</i>

Småkronet eng-gedeskæg	<i>Tragopogon pratensis subsp. minor</i>
Snerle-pileurt	<i>Fallopia convolvulus</i>
Solbær	<i>Ribes nigrum</i>
Spidsbladet skræppe	<i>Rumex crispus × obtusifolius</i>
Spidskapslet star	<i>Carex spicata</i>
Spids-løn	<i>Acer platanoides</i>
Spæd markarve	<i>Arenaria leptoclados</i>
Stikkelsbær	<i>Ribes uva-crispa</i>
Stilk-eg	<i>Quercus robur</i>
Stinkende storkenæb	<i>Geranium robertianum</i>
Stiv star	<i>Carex elata</i>
Stor andemad	<i>Spirodela polyrhiza</i>
Stor nælde	<i>Urtica dioica</i>
Stortoppet hvene	<i>Agrostis gigantea</i>
Sumpkarse	<i>Cardamine pratensis subsp. paludosa</i>
Svaleurt	<i>Chelidonium majus</i>
Svine-mælde	<i>Atriplex patula</i>
Sværtævæld	<i>Lycopus europaeus</i>
Svømmende vandaks	<i>Potamogeton natans</i>
Sød-æble	<i>Malus domestica</i>
Sø-kogleaks	<i>Schoenoplectus lacustris</i>
Tadder-vikke	<i>Vicia tetrasperma</i>
Tagrør	<i>Phragmites australis</i>
Tigger-ranunkel	<i>Ranunculus sceleratus</i>
Tofrøet vikke	<i>Vicia hirsuta</i>
Toradet star	<i>Carex disticha</i>
Tornløs hornblad	<i>Ceratophyllum submersum</i>
trådalger	<i>Algae indet.</i>
Tveskægget ærenpris	<i>Veronica chamaedrys</i>
Udspærret vinterkarse	<i>Barbarea vulgaris var. arcuata</i>
Vand-mynte	<i>Mentha aquatica</i>
Vandpeberrod	<i>Rorippa amphibia</i>
Vand-pileurt	<i>Persicaria amphibia</i>
Vandrøllike	<i>Hottonia palustris</i>
Vand-skræppe	<i>Rumex hydrolapathum</i>
Vandstjerneslægten	<i>Callitriche</i>
Vand-ærenpris	<i>Veronica catenata</i>
Vedbend-ærenpris	<i>Veronica hederifolia subsp. hederifolia</i>
Vejbred-skeblad	<i>Alisma plantago-aquatica</i>
Vej-pileurt	<i>Polygonum aviculare</i>
Vild hør	<i>Linum catharticum</i>
Vild kørvel	<i>Anthriscus sylvestris</i>
Vild ribs	<i>Ribes spicatum</i>

Vorte-birk	<i>Betula pendula</i>
Vorterod	<i>Ficaria verna</i>
Vår-star	<i>Carex caryophylla</i>

Vandplanter

Flydeblads- og undervandsplanter	Dækningsgrad
Undervandsplanter	60%
Rodfæstede flydeplanter	5%
Andemad	2%
Trådalger	5%
Antal arter	14
Artsliste:	Aks-tusindblad, Almindelig vandpest, Butbladet vandaks, Frøbid, Kildemos, Liden andemad, Liden vandaks, Korsandemad, Stor andemad, Svømmende vandaks, Tornløs hornblad, Vandhår, Vandpileurt, Vandrøllike.

Fugle - artsliste

Artslisten er fra DOFbasen, www.dofbasen.dk, Dansk Ornitologisk Forening. Den rummer 106 fuglearter som tilfældigt er registreret fra Råmosen (Ballerup) fra 2011 til 2019. I parentes antallet af observationer/individer.

Dansk artsnavn	Latinsk navn	Observationer/individer
Allike	<i>Corvus monedula</i>	(19/112)
Blisgås	<i>Anser albifrons</i>	(1/45)
Blishøne	<i>Fulica atra</i>	(15/48)
Blå Kærhøg	<i>Circus cyaneus</i>	(1/2)
Blåmejse	<i>Cyanistes caeruleus</i>	(25/65)
Bogfinke	<i>Fringilla coelebs</i>	(12/18)
Bramgås	<i>Branta leucopsis</i>	(3/2350)
Broget Fluesnapper	<i>Ficedula hypoleuca</i>	(1/1)
Bynkefugl	<i>Saxicola rubetra</i>	(1/2)
Bysvale	<i>Delichon urbicum</i>	(7/21)
Dobbeltbekkasin	<i>Gallinago</i>	(5/8)
Dompap	<i>Pyrrhula</i>	(3/3)
Engpiber	<i>Anthus pratensis</i>	(5/20)
Enkeltbekkasin	<i>Gallinago</i>	(2/4)
Fasan	<i>Phasianus colchicus</i>	(6/7)
Fiskehejre	<i>Ardea cinerea</i>	(7/7)

Fjordterne	<i>Sterna hirundo</i>	(37/61)
Gransanger	<i>Phylloscopus collybit</i>	(49/92)
Grønbenet rørhøne	<i>Gallinula chloropus</i>	(5/9)
Grønirisk	<i>Chloris</i>	(22/35)
Gråand	<i>Anas platyrhynchos</i>	(17/78)
Grågås	<i>Anser</i>	(36/436)
Gråkrage	<i>Corvus cornix</i>	(15/49)
Gråstrubet Lappedykker	<i>Podiceps grisegena</i>	(26/56)
Gul Vipstjert	<i>Motacilla flava</i>	(1/1)
Gulbug	<i>Hippolais icterina</i>	(1/1)
Gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>	(1/1)
Gærdesanger	<i>Sylvia curruca</i>	(23/32)
Gærdesmutte	<i>Troglodytes troglodytes</i>	(16/17)
Gøg	<i>Cuculus canorus</i>	(51/59)
Halemejse	<i>Aegithalos caudatus</i>	(10/42)
Havesanger	<i>Sylvia borin</i>	(14/15)
Havterne	<i>Sterna paradisaea</i>	(1/1)
Havørn	<i>Haliaeetus albicilla</i>	(5/5)
Husskade	<i>Pica pica</i>	(25/124)
Hvæpsevåge	<i>Pernis apivorus</i>	(5/12)

Hvid Vipstjert	<i>Motacilla alba</i>	(17/31)
Hvidklire	<i>Tringa nebularia</i>	(1/1)
Hættemåge	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	(21/145)
Jernspurv	<i>Prunella modularis</i>	(4/4)
Kernebider	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	(4/4)
Klippedue (tamdue)	<i>Columba livia</i>	(4/38)
Knopsvane	<i>Cygnus olor</i>	(10/17)
Krikand	<i>Anas crecca</i>	(2/5)
Kvækerfinke	<i>Fringilla montifringilla</i>	(1/1)
Kærsanger	<i>Acrocephalus palustris</i>	(3/4)
Landsvale	<i>Hirundo rustica</i>	(13/37)
Lille Flagspætte	<i>Dryobates minor</i>	(1/1)
Lille Præstekrave	<i>Charadrius dubius</i>	(24/34)
Løvsanger	<i>Phylloscopus trochilus</i>	(42/69)
Mudderklire	<i>Actitis hypoleucos</i>	(7/9)

Munk	<i>Sylvia atricapilla</i>	(26/38)
Mursejler	<i>Apus apus</i>	(9/23)
Musvit	<i>Parus major</i>	(23/63)
Musvåge	<i>Buteo buteo</i>	(11/22)
Nattergal	<i>Luscinia luscinia</i>	(24/31)
Pungmejse	<i>Remiz pendulinus</i>	(127/136)
Ravn	<i>Corvus corax</i>	(1/1)
Ringdue	<i>Columba palumbus</i>	(22/71)
Rød Glente	<i>Milvus milvus</i>	(3/3)
Rødhals	<i>Erithacus rubecula</i>	(3/7)
Rødstjert	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	(7/10)
Rørdrum	<i>Botaurus stellaris</i>	(38/41)
Rørhøg	<i>Circus aeruginosus</i>	(49/57)
Rørsanger	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	(38/60)
Rørspurv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	26/58)
Råge	<i>Corvus frugilegus</i>	(9/52)
Sangdrossel	<i>Turdus philomelos</i>	(5/12)
Sanglærke	<i>Alauda arvensis</i>	(2/15)
Sildemåge	<i>Larus fuscus</i>	(1/2)
Sivsanger	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	(10/12)
Sjagger	<i>Turdus pilaris</i>	(28/62)
Skarv	<i>Phalacrocorax carbo</i>	(5/5)
Skeand	<i>Spatula clypeata</i>	(2/4)
Skovskade	<i>Garrulus glandarius</i>	(8/8)
Skovspurv	<i>Passer montanus</i>	(1/1)
Skægmejse	<i>Panurus biarmicus</i>	(5/11)
Solsort	<i>Turdus merula</i>	(19/44)
Sort Glente	<i>Milvus migrans</i>	(1/0)
Spurvehøg	<i>Accipiter nisus</i>	(3/3)
Stenpikker	<i>Oenanthe oenanthe</i>	(1/1)
Stillits	<i>Carduelis carduelis</i>	(12/18)
Stor Flagspætte	<i>Dendrocopos major</i>	(5/5)
Stor Præstekrave	<i>Charadrius hiaticula</i>	(6/8)
Stormmåge	<i>Larus canus</i>	(16/179)
Strandskade	<i>Haematopus ostralegus</i>	(32/59)
Stær	<i>Sturnus vulgaris</i>	(13/761)
Sumpmejse	<i>Poecile palustris</i>	(1/1)
Svaleklire	<i>Tringa ochropus</i>	(1/1)
Svartbag	<i>Larus marinus</i>	(1/1)
Sølvmåge	<i>Larus argentatus</i>	(7/20)
Taffeland	<i>Aythya ferina</i>	(1/2)
Tinksmed	<i>Tringa glareola</i>	(2/2)

Toppet Lappedykker	<i>Podiceps cristatus</i>	(1/2)
Toppet Skallesluger	<i>Mergus serrator</i>	(1/1)
Tornsanger	<i>Sylvia communis</i>	(13/21)
Trane	<i>Grus grus</i>	(2/15)
Troldand	<i>Aythya fuligula</i>	(1/2)
Tyrkerdue	<i>Streptopelia decaocto</i>	(2/3)
Tårnfalk	<i>Falco tinnunculus</i>	(5/7)
Vandrikse	<i>Rallus aquaticus</i>	(30/59)
Vibe	<i>Vanellus vanellus</i>	(36/93)
Vindrossel	<i>Turdus iliacus</i>	(3/47)

Kilder

- Botanisk kortlægning af Råmosen 2020, udarbejdet af Myos Consult, v. Anne-Marie C. Bürger. Februar 2021
- Råmosen - biologi, vandkemi og sediment screening 2020, udarbejdet af Fiskeøkologisk Laboratorium, v. Mikkel S. Møller, Helle J. Jensen, Per Gørtz, Maria R. Lund og Stig Rostgaard. December 2020.
- Padder ved Råmosen 2020 - Undersøgelse af ynglesteder og forekomst på land, udarbejdet af Niras v. John Frisenvænge og Martin Hesselsøe. Oktober 2020.
- Input til plejeplan vedrørende fugle – udarbejdet af Niras, v. Bjarke Schäfer og Rune Sø Neergaard. Oktober 2020.
- Natur & Ungdom 1964/66

- Landvæsenskommisionskendelse af d. 4. dec. 1968 – udarbejdet af Landvæsenskommissionen for Københavns Amts 2. landvæsenskommisionsområde
- Fredningskendelse af d.21 okt. 2005 – Fredningsnævnet for København - reg.nr.: 08066.
<http://www2.blst.dk/nfr/08066.00.pdf>

